

УНИВЕРЗИТЕТ У НИШУ
ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ

**Уговори од посебног значаја за установу
наслеђивања у савременом руском праву са
нарочитим освртом на савремено српско право**
(мастер рад)

Ментор
Проф. др Наташа Стојановић

Студент
Људмила Стојановић
Број индекса: M026/22-O

Ниш, 2023.

САДРЖАЈ

УВОД.....	4
I. ЗАБРАЊЕНИ НАСЛЕДНОПРАВНИ УГОВОРИ У РУСКОМ И СРПСКОМ ПРАВУ....	6
1. Уговор о садржини завештања.....	6
2. Уговор о одрицању од наслеђа које није отворено.....	8
3. Уговор о будућем наследству или испоруци.....	10
II. УГОВОР О НАСЛЕЂИВАЊУ КАО ДОЗВОЉЕН ПРАВНИ ПОСАО У РУСКОМ ПРАВУ И ИСТОВРЕМЕНО ЗАБРАЊЕН У СРПСКОМ ПРАВУ.....	12
1. Појам и правна природа уговора о наслеђивању у руском праву.....	12
2. Уговорне стране код уговора о наслеђивању у руском праву.....	15
3. Предмет уговора о наслеђивању у руском праву.....	18
4. Дејства уговора о наслеђивању у руском праву.....	19
4.1. Извршилац у уговору о наслеђивању.....	21
4.2. Испорука остављена уговором о наслеђивању.....	23
4.3. Налог остављен уговором о наслеђивању.....	24
4.4. Заједнички уговор о наслеђивању између супружника као врста уговора о наслеђивању.....	25
4.5. Одређивање уговорног наследника под условом.....	28
5. Уговор о наслеђивању као забрањен правни посао у српском праву.....	31
III. УГОВОР О ДОЖИВОТНОМ ИЗДРЖАВАЊУ КАО ОБЛИГАЦИОНОПРАВНИ УГОВОР ОД ПОСЕБНОГ ЗНАЧАЈА ЗА РУСКО И СРПСКО НАСЛЕДНО ПРАВО.....	33
1. Појам и основна обележја руског уговора о доживотном издржавању.....	33
2. Уговорне стране код уговора о доживотном издржавању.....	35
3. Предмет уговора о доживотном издржавању.....	36
4. Однос уговора о доживотном издржавању и доживотној ренти.....	40
5. Случајеви престанка права и обавеза из уговора о доживотном издржавању.....	42
6. Сличности и разлике између српског и руског уговора о доживотном издржавању....	45

IV. УГОВОР О УСТУПАЊУ И РАСПОДЕЛИ ИМОВИНЕ ЗА ЖИВОТА КАО ПРАВНИ ПОСАО КОЈИ НЕ ПОСТОЈИ У РУСКОМ ПРАВУ И КАО УГОВОР КОЈИ ЈЕ РЕГУЛИСАН У СРПСКОМ ПРАВУ.....	47
1. Опште карактеристике српског уговора о уступању и расподеле имовине за живота.	47
2. Разлози непостојања уговора о уступању и расподеле имовине за живота у руском праву.....	51
ЗАКЉУЧАК.....	54
ПОПИС КОРИШЋЕНЕ ЛИТЕРАТУРЕ.....	56
ПРОПИСИ И ОСТАЛА ИСТРАЖИВАЧКА ГРАЂА.....	59
Сажетак и кључне речи.....	62
БИОГРАФИЈА СТУДЕНТА.....	66

УВОД

Кроз хиљадугодишњу историју развоја јуриспруденције, питање наследних односа увек је било актуелно. Наследно право иде у корак са савременим добом и пролази кроз одређене трансформације. Појављују се различите институти који пружају разне могућности за располагање имовином, и током живота и након смрти. Сви они имају различите циљеве, предмете, субјекте и правне последице. И у овом случају, законодавац је обавезан, по одредбама закона, да обезбеди заштиту права и легитимних интереса њиховим субјектима. Међутим, у пракси може се наићи на случајеве у којима постоје празнине у закону које се директно тичу субјекта правних односа, али и стварају проблеме правосудним органима који поступају у конкретним спорним ситуацијама.

Савремено руско наследно право је последњих година претрпело низ значајних промена у наслеђивању. На претходна два основа наслеђивања — на основу завештања и на темељу закона, додат је и уговор о наслеђивању, који због своје двојне правне природе намеће велики број питања и захтева додатно тумачење. Такође, није јасно да ли је потребно уводити у руско наследно право уговор о уступању и расподеле имовине за живота као ефикаснији начин располагања имовином за живота или овде је, ипак, довољна регулатива постојећег уговора о доживотном издржавању? Посебну пажњу заслужују неименовани уговори који се односе на установу наслеђивања, пошто законодавац указује на право страна да закључе споразум, како предвиђен тако и непредвиђен законом или другим правним актима¹. Да ли то значи да је уговор о садржини завештања, уговор о одрицању од наслеђа које није отворено и уговор о будућем наследству или испоруци могу да постоје на правном простору? У раду ћемо одговарати на постављена питања и дати мотивисане одговоре.

Тема овог рада је значајна због чињенице да уговори од посебног значаја за установу наслеђивања у руском праву раније нису били размотрени у правној теорији у таквој структури и са нарочитим освртом на савремено српско право. Такав приступ помоћи ће у размени правног искуства држава са сличним правним системима.

---

¹Чл. 421, ст. 2 Гражданский кодекс Российской Федерации (часть первая), от 30.11.1994, № 51-ФЗ (ред. от 24.07.2023), (с изм. и доп., вступ. в силу с 01.08.2023), преузето 25.9.2023. У наставку рада, за овај Законик, биће употребљавана и скраћеница ГК РФ.

https://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_5142/

Разлог обрађивања теме рада је детаљно проучавање уговора од посебног значаја за установу наслеђивања у руском праву и поређење са српским наследним правом, којим се уређују такви уговори.

Предмет истраживања у раду јесу норме руског грађанског и српског права које регулишу ове врсте уговора.

Основни циљ рада јесте продубљивање знања о различитим руским уговорима од посебног значаја за установу наслеђивања у савременом руском праву са нарочитим освртом на савремено српско право.

За постизање наведеног циља коришћени су: нормативноправна, упоредноправна, правнодогматска метода, анализа и синтеза, дедукција, прикупљање и обрада теоријских и практичних материјала на задату тему.

Структуру мастер рада, поред увода, чине четири дела и закључак. Сваки део представља опис и анализу појединих врста уговора од посебног значаја за савремено руско право и њихово поређење са савременим српским наследним правом.

Први део рада посвећен је забрањеним наследноправним уговорима у руском и српском праву. Означени су разлози недопуштености уговора о садржини завештања, уговора о одрицању од наслеђа које није отворено и уговора о будућем наследству или испоруци.

У другом делу размотрен је руски новоуведени уговор о наслеђивању. Посебно је анализирана његова правна природа, предмет, уговорне стране и правна дејства. Упореден је нормативни оквир руског и српског уговора о наслеђивању.

Трећи део рада посвећен је карактеристикама руског уговора о доживотном издржавању. Указано је на сличности и разлике руског и српског уговора о доживотном издржавању.

У четвртом делу рада говори се о уговору о уступању и расподели имовине за живота као правном послу који је нормиран у срском праву и уговору који није регулисан у руском праву. Основ његовог изостанка у руском праву оправдава се битним елементима српског уговора о уступању и расподели имовине за живота.

У закључку су сумирани резултати истраживања.

І. ЗАБРАЊЕНИ НАСЛЕДНОПРАВНИ УГОВОРИ У РУСКОМ И СРПСКОМ ПРАВУ

1. Уговор о садржини завештања

Упркос чињеници да је последњих година руско наследно право² претрпело озбиљне иновативне промене³, питање правног режима уговора о садржини завештања остало је незапажено. Тренутно у грађанском законодавству Руске Федерације којим се уређују наследноправни односи нема директног позивања на уговор о садржини завештања, као што не постоји и императивна норма која забрањује такав правни посао. Због тога што се законодавац о овом питању није изјаснио ни у ГК РФ, нити у другим правним актима који регулишу наслеђивање⁴, улога тумача требала би припасти теоретичарима. Међутим, у складу са нашим истраживањем, ова тема није покренута нити обрађена у руској грађанској теорији. Стога се окренимо српском наследном праву да бисмо уочили битне особине овог уговора и да одредимо правац за правну анализу.

Уговором о садржини завештања једна уговорна страна обавезује се другој да ће унети или неће унети одређену одредбу у своје завештање, или ће је опозвати или неће опозвати. Овај уговор није допуштен у српском праву⁵ из разлога што је неспојив са установом завештања, као једностраног правног посла. Ништавост уговора о садржини завештања се образлаже тиме што једна од битних особина завештања — његова опозивост, на коју нико не сме утицати⁶.

Да бисмо боље разумели уговор о садржини завештања у руском наследном праву, обратимо се општим одредбама ГК РФ о наслеђивању и изнесимо правне тезе које оправдавају забрану овог уговора:

---

²Поглавље V Гражданский кодекс Российской Федерации (часть третья), от 26.11.2001, № 146-ФЗ, (ред. от 24.07.2023), (с изм. и доп., вступ. в силу с 04.08.2023), преузето 11.9.2023. https://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_34154/ У наставку рада, за овај Законик, биће употребљавана и скраћеница ГК РФ.

³У области наследног права, регулисани су: заједничко завештање супружника (чл. 1118, ст. 4 ГК РФ), уговор о наслеђивању (чл. 1140.1 ГК РФ), наследни фонд (чл. 123.20-8. ГК РФ).

⁴Постановление Пленума Верховного Суда РФ, от 29.05.2012, № 9, (ред. от 24.12.2020), „О судебной практике по делам о наследовании”, преузето 24.9.2023. У наставку рада, за овај документ, биће употребљавана и скраћеница ПП ВС РФ.

<https://www.consultant.ru/cons/cgi/online.cgi?req=doc&base=LAW&n=372403&dst=1000000001&cacheid=C52FF1E763F44830689A088701C554E4&mode=splus&rnd=roj8oqTeHD151U14#9OI8oqT4QcsUlc4y>

⁵Чл. 181 Закона о наслеђивању, *Службени гласник РС*, бр. 46/95, 101/2003 и 6/2015. У наставку рада, за овај закон, биће употребљавана и скраћеница ЗН.

⁶О. Антић, З. Балиновац, *Коментар закона о наслеђивању*, Београд, 1996, стр. 478.

1. Закон прецизира конкретне начине располагања имовином у случају смрти — састављање завештања или склапање уговора о наслеђивању⁷. А то значи, пошто законодавац није прописао друге правне инструменте у ГК РФ, само ова два правна начина располагања имовином, након смрти, јесу једина ефикасна и легална средства.
2. Самим тим што законодавац завештањем назива једностранни правни посао којим настају права и обавезе након отварања заоставштине⁸, подразумева се да је неки други споразум којим се може променити садржај завештања или његових појединачних делова, неће имати правно дејство. Завештање је самосталан правни акт, који правно обезбеђује извршење последње воље завештаоца.
3. Основно начело наследног права — начело слободе завештања⁹, које је ограничено само правилима о нужном делу у наследству¹⁰. Завештање је увек опозива изјава воље и завешталац има право да опозове или измени завештање које је саставио у било ком тренутку, не наводећи разлоге за његов опозив или измену. За опозив или измену завештања није потребна ничија сагласност, укључујући и лица која су у завештању означени као наследници¹¹.

Листа начина за измену и опозив завештања је затворена и укључује¹²:

- састављање новог завештања;
- састављање налога за опозив завештања.

Из анализе чланова ГК РФ можемо закључити да је уговор о садржини завештања забрањен правни посао који у супротности са Уставом Руске Федерације где је загарантовано право наслеђа¹³. Забрана уговора о садржини завештања индиректно проистиче из правне природе завештања¹⁴, и ако стране закључе такав споразум, он ће бити ништав¹⁵.

---

⁷Видети: чл. 1118, ст. 1 ГК РФ.

⁸Видети: чл. 1118, ст. 5 ГК РФ.

⁹Видети: чл. 1119 ГК РФ.

¹⁰Видети: чл. 1149 ГК РФ.

¹¹Видети: чл. 1130, ст. 1 ГК РФ.

¹²Видети: чл. 1130, ст. 2, 4 ГК РФ.

¹³Видети: чл. 35, ст. 4 Конституция Российской Федерации, (принята всенародным голосованием 12.12.1993 с изменениями, одобренными в ходе общероссийского голосования 01.07.2020), преузето 22.09.2023. <http://pravo.gov.ru> У наставку рада, за Устав, биће употребљавана и скраћеница К РФ.

¹⁴Н. Стојановић, *Наследно право*, 2. измењено и допуњено изд., Ниш, 2022, стр. 376.

¹⁵Чл. 21 ПП ВС РФ.

2. Уговор о одрицању од наслеђа које није отворено

Као што је то случај са уговором о садржини завештања, уговор о одрицању од наслеђа које није отворено у ГК РФ се не спомиње. Да ли то значи да се уговор сматра дозвољеним или је, као у српском законодавству, забрањен¹⁶? Да бисмо ово разумели, осврнимо се на српско законодавство и истакнимо карактеристике инхерентне овом правном послу.

Уговором о одрицању од наслеђа, које није отворено, једна уговорна страна — потенцијални наследник обавезује се другој уговорној страни да, после отварања њеног наслеђа неће учествовати у подели заоставштине, тако што ће се одрећи свог наследног права.

Тренутно постоје два супротна става која се односе на овај уговор у српској правној теорији. Мишљење првих теоретичара се поклапа са ставом законодавца о недопуштености таквог правног посла, пошто за овај споразум нема места у српском правном систему¹⁷. Други цивилисти сматрају да такав уговор има право на постојање и имао би позитиван утицај на установу наслеђивања¹⁸.

У оквиру нашег рада, да бисмо окарактерисали уговор о одрицању од наслеђа, које није отворено као недопуштен у руском праву, водићемо се јединим правим легалним критеријумом.

Поред пријема наследства у руском грађанском праву¹⁹, као и у српском²⁰, наследнику који је позван да наследи дата је могућност да не прихвати наследство, односно да се одрекне наслеђа. Одрицање од наслеђа изражава вољу наследника и представља једнострани правни посао²¹, где наследник има право да се одрекне наслеђа у корист других лица или без навођења лица у чију се корист одриче наслеђене заоставштине²². Да би наследник имао право да прихвати или одбије наслеђе,

---

¹⁶Видети: чл. 218 ЗН.

¹⁷Б. Благојевић, *Наследно право СФРЈ, са погледом на права других држава*, Београд, 1964, стр. 270—271; О. Антић, *Наследно право*, Београд, 2011, стр. 319—320.

¹⁸Л. Марковић, *Наследно право, трећа књига Грађанског права*, Београд, 1930, стр. 356; С. Сворцан, *Наследно право*, Крагујевац, 2006, Правни факултет, Институт за правне и друштвене науке, стр. 223—224.

¹⁹Видети: чл. 1152—1156 ГК РФ.

²⁰Видети: чл. 219—220 ЗН.

²¹Новая редакция ГК РФ с комментариями и изменениями на 2022—2023 год, преузето 29.9.2023. <https://gkodeksrf.ru/>

²²Видети: чл. 1157, ст.1 ГК РФ.

наследство мора бити отворено. Руско грађанско право, као и српско, повезује отварање наследства са таквом правном чињеницом као што је смрт оставиоца.

Дакле, неопходни услови да лице има право да се одрекне наследства су:

- чињеница отварања наследства, која произлази из општих правила наслеђивања. Наслеђе се отвара смрћу лица. Судско проглашење несталог лица за умрло повлачи исте правне последице као и смрт лица²³;
- чињеница позивања наследника на наслеђе²⁴.

Одрицање од наслеђа је могуће, узимајући у обзир поштовање рокова за обављање таквих радњи²⁵. ГК РФ утврђује одређени рок за одрицање од наслеђа у два случаја²⁶:

- у року утврђеном за пријем наслеђа²⁷, где је општи рок шест месеци од дана отварања наследства, укључујући и случај када је наследник већ примио наслеђе;
- ако је наследник извршио радње које указују на стварно прихватање заоставштине²⁸, на захтев овог наследника, суд ће признати да он се одрекао наследства и по истеку утврђеног рока, ако сматра ваљаним разлоге за пропуштање рока.

Законодавац указује у тексту закона на случајеве када одрицање од наслеђа није допуштено:

- када је наследник заоставштине Руска Федерација²⁹;
- са ограничењима или под условима³⁰;
- када наследник жели да прихвати део наслеђа, осим у случајевима када је он позван да наследи истовремено по више основа (на пример, по завештању и по закону)³¹.

Посебни су случајеви када је законом забрањено да се наследник одрекне наслеђа у корист других лица из реда наследника по завештању или наследника по

---

²³Видети: чл. 1113 ГК РФ.

²⁴Видети: чл. 1116—1117 ГК РФ.

²⁵Л. С. Побужанская, Н. Н. Веселова, Правовое регулирование отказа вступления в наследование по гражданскому законодательству, *Центр научного сотрудничества „Интерактив плюс“*, 2014, стр. 221, преузето 29.9.2023. <https://interactive-plus.ru/e-publications/e-publication-102.pdf>

²⁶Видети: чл. 1157, ст. 2 ГК РФ.

²⁷Видети: чл. 1154 ГК РФ.

²⁸Видети: чл. 1153, ст. 2 ГК РФ.

²⁹Видети: чл. 1157, ст. 1 ГК РФ.

³⁰Видети: чл. 1158, ст. 2 ГК РФ.

³¹Видети: чл. 1158, ст. 3 ГК РФ.

закону, било ког наследног реда, без обзира на позив на наслеђе, који нису лишени права на наслеђе³², као и у корист позваних на наслеђе по праву представљања³³ или наследноправне трансмисије³⁴. У односу на ова лица, наследник не може да се одрекне наследства:

- од заоставштине наслеђене по завештању, ако је сва имовина оставиоца завештана наследницима које је он одредио;
- од нужног дела³⁵;
- ако је наследнику одређен заменик (супститут)³⁶.

Као што можемо видети, ни у једном од наведених случајева се не помиње забрана уговора о одрицању од наслеђа, које није отворено. Али на основу текста руског грађанског закона, можемо закључити да је за одрицање од наслеђа неопходно постојање одређених правних чињеница, од којих су главни отварање наследства и одрицање наследника као једнострана изјава воље. Ова два разлога су потпуно супротна правној природи уговора о одрицању од наслеђа, које није отворено, што га чини забрањеним³⁷ у руском наследном праву.

3. Уговор о будућем наследствоу или испоруци

Апсолутна ништавост уговора о будућем наследствоу или испоруци предвиђена ЗН³⁸, где лице отуђује наследство или какву имовинску корист, којој се нада, из наследства које није отворено или закључује уговор о наследствоу неког трећег ко је жив. Такав уговор има наследноправне елементе, али по својој природи ближи је облигационоправним односима³⁹.

Руски ГК не спомиње уговор о будућем наследствоу или испоруци. Али слично српском праву, да би се стекло право располагања наследствоу на било који начин, наследство, пре свега, мора бити отворено⁴⁰. Наслеђе које није отворено не може бити

---

³²Видети: чл. 1119, ст.1 ГК РФ.

³³Видети: чл. 1146 ГК РФ.

³⁴Видети: чл. 1156 ГК РФ.

³⁵Видети: чл. 1149 ГК РФ.

³⁶Видети: чл. 1121 ГК РФ.

³⁷М. В. Гордон, *Наследование по закону и завещанию*, Москва, 1976, Юридическая литература, стр. 16.

³⁸Видети: чл. 180 ЗН.

³⁹J. Binder, *Bürgerliches Recht, Erbrecht*, Berlin, 1923, Springer, стр. 21.

⁴⁰Видети: чл. 206 ЗН.

предмет споразума између уговорних страна, и сваки закључени споразум, такве врсте, биће ништав и у руском наследном праву, у складу са одредбама ГК РФ⁴¹.

---

⁴¹§ 2, поглавља IX Гражданский кодекс Российской Федерации (часть первая), от 30.11.1994, № 51-ФЗ (ред. от 24.07.2023), (с изм. и доп., вступ. в силу с 01.08.2023), презето 01.9.2023. https://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_5142/

II. УГОВОР О НАСЛЕЂИВАЊУ КАО ДОЗВОЉЕН ПРАВНИ ПОСАО У РУСКОМ ПРАВУ И ИСТОВРЕМЕНО ЗАБРАЊЕН У СРПСКОМ ПРАВУ

1. Појам и правна природа уговора о наслеђивању у руском праву

Уговор о наслеђивању је новина руског наследног права⁴², и његово правно регулисање у Русији је практично позајмљено из страног законодавства⁴³. Сврха увођења овог института била је стварање додатних механизма за заштиту имовинских права лица, посебно старијих особа⁴⁴, међутим, током четири године његовог постојања, судска пракса још се није формирала⁴⁵, и, због овога, појавила су се многобројна питања везана за његово место у наследном праву и примену у грађанском промету.

Руски законодавац уговору о наслеђивању није дао посебно поглавље у закону, као што је случај са друга два правна основа наслеђивања — завештања и закона. Све његове карактеристике су сажете у једном члану, који је укључен у одељак ГК РФ, посвећен завештању, а основне одредбе о наслеђивању садрже норму, која указује да се на уговор о наслеђивању примењују правила ГК РФ о завештању, ако из суштине уговора о наслеђивању не произлази другачије⁴⁶. Да ли је онда уговор о наслеђивању специфична врста завештања или, ипак, облигациони уговор од посебног значаја за наследно право? Ово питање се поставља, између осталог, зато што ГК РФ не даје јасну дефиницију уговора о наслеђивању, а прописује право оставиоца да са било којим од лица која се могу позивати на наслеђе⁴⁷ закључи уговор, чијим условима се утврђује круг наследника и поступак преноса права на имовину, након његове смрти преживелим уговорним странама или преживелим трећим лицима, која могу бити позвана на наслеђе. Уговор о наслеђивању може садржати и одредбу о извршиоцу и наложити лицима која учествују у уговору о наслеђивању, а која могу бити позвана на

⁴²Укључено у ГК РФ Федеральным законом, от 19.07.2018, № 217-ФЗ, „О внесении изменений в статью 256 части первой и часть третью Гражданского кодекса Российской Федерации”, преузето 01.9.2023. <https://www.consultant.ru/cons/cgi/online.cgi?req=doc&rnd=RRGHw&base=LAW&n=302862&dst=100055&field=134#u3LsNrTw9yaQtdAe1>

⁴³С. С. Шевчук, Наследственный договор и его место в системе гражданско-правовых договоров, *Вестник Санкт-Петербургской юридической академии*, № 4 (49), 2020, стр. 76.

⁴⁴Пояснительная записка к проекту федерального закона, № 801269-6, „О внесении изменений в части первую, вторую и третью Гражданского кодекса Российской Федерации, а также в отдельные законодательные акты Российской Федерации”, (в части совершенствования наследственного права), преузето 01.9.2023. <https://base.garant.ru/57720382/>

⁴⁵Д. А. Дымский, Актуальные проблемы наследственного договора в российском праве, *Образование и право*, №4, 2022, стр. 168.

⁴⁶Видети: чл. 1118, ст. 1 ГК РФ.

⁴⁷Видети: чл. 1116 ГК РФ.

наслеђе, обавезу да изврше било какве радње имовинске или неимовинске природе које нису у супротности са законом, укључујући и извршење завештајне испоруке или завештајног налога⁴⁸.

У доктрини руског грађанског права, теоретичари покушавају да формулишу једину дефиницију овог уговора, међутим, због новине и сложене правне природе, мишљења се разликују. Размотримо различите приступе дефинисању појма уговора о наслеђивању:

1. Уговор о наслеђивању је уговор у складу са којим једна страна (отуђилац) даје налог да се имовина, наведена у овом уговору, у случају његове смрти пренесе на другу страну (стицаоца) или треће лице⁴⁹.
2. Уговор о наслеђивању је уговор по коме се једна страна (стицалац) обавезује да по налогу друге стране (отуђиоца) изврши одређену радњу имовинскоправног карактера, а у случају његове смрти (проглашења умрлим) стиче право својине на имовинским добрима отуђиоца, наведеним у овом уговору⁵⁰.
3. Уговор о наслеђивању је двострани посао којим се предвиђа пренос имовине од стране оставилаца на наследника, а овај се обавезује да изврши одређене радње у односу на оставиоца⁵¹.

Ове дефиниције, са једне стране, карактеришу уговор о наслеђивању као један од основа за наслеђивање, а са друге стране, као двострани правни посао између лица које жели да располаже својом имовином у случају смрти и лица која могу бити позвана на наслеђе. Таква двојност показује дискутабилност примене општих одредаба ГК РФ о обавезама на уговор о наслеђивању⁵² и дели мишљења теоретичара у погледу правне природе овог споразума.

---

⁴⁸Видети: чл. 1140.1, ст. 1, пасус 1 ГК РФ.

⁴⁹Д. Г. Золотухин, Новелла российского законодательства — наследственный договор, *Отечественная юриспруденция*, 2018, № 7 (32), преузето 01.10.2023.

<https://cyberleninka.ru/article/n/novella-rossiyskogo-zakonodatelstva-nasledstvennyy-dogovor/viewer>

⁵⁰Д. Б. Бушлякова, К вопросу о проблемах применения наследственного договора в Российской Федерации, *Евразийская адвокатура*, № 4 (17), 2015, стр. 50, преузето 01.10.2023.

<https://cyberleninka.ru/article/n/k-voprosu-o-problemah-primeneniya-nasledstvennogo-dogovora-v-rossiyskoy-federatsii/viewer>

⁵¹П. В. Крашенинников, *Наследственное право (включая наследственные фонды, наследственные договоры и совместные завещания)*, Москва, 2021, стр. 304.

⁵²Поглавље III ГК РФ „Общая часть обязательственного права”, (ст. 307—453 ГК РФ).

Многи аутори сматрају да је уговор о наслеђивању врста завештајног располагања⁵³, аргументирајући то чињеницом да је сам законодавац доделио такво место овом споразуму, дефинишући га у поглављу ГК РФ које регулише завештање⁵⁴.

Други аутори придржавају се мишљења да је уговор о наслеђивању по својој правној природи првенствено споразум који се везује за наследне односе посебним субјектом — оставиоцем⁵⁵. Будући да велики број правила која регулишу овај правни однос нису нашла своје место у кодификацији, на уговор о наслеђивању примењиваће се опште одредбе ГК РФ о облигационим односима⁵⁶.

По нашем мишљењу, уговор о наслеђивању је сложен правни институт који комбинује карактеристике мултилатералне трансакције и битне елементе располагања имовином у случају смрти. На уговор о наслеђивању ће се приоритетно примењивати норме грађанског законодавства о наслеђивању, али пошто ово није у супротности са суштином и принципима наследног права, узимајући у обзир његове специфичности, могу се применити и опште норме ГК РФ о обавезама.

У оквиру нашег рада предлагемо следећу дефиницију⁵⁷ уговора о наслеђивању, која, по нашем мишљењу, највише одражава суштину овог споразума у руском закону: уговор о наслеђивању је правни посао у складу са којим једна страна (уговорни оставилац) одређује круг наследника и поступак преноса права на имовину након његове смрти на преживелу уговорну страну (уговорни наследници), или на преживела трећа лица која могу бити позвана да наследе.

На основу ове дефиниције и одредба ГК РФ, могу се уочити главне карактеристике уговора:

1. Уговор о наслеђивању јесте именован правни посао, пошто је он изричито прецизиран и регулисан нормама ГК РФ.

---

⁵³Е. А. Тихонова, Наследственный договор как новое основание для наследования: понятие и характеристика, *Сборник статей II Международной научно-практической конференции, „Юриспруденция в теории и на практике: актуальные вопросы и современные аспекты”*, Наука и Просвещение, ИП Гуляев Г.Ю., Пенза, 2019, стр.192.

⁵⁴Поглавље 62. ГК РФ.

⁵⁵Д. Ю. Катаева, Т. В. Эккерт, Новеллы в гражданском законодательстве: наследственный договор, *Сборник Всероссийской студенческой научно-практической конференции „Актуальные проблемы гражданского права и процесса: взгляд молодого ученого”*, Отв. составитель И.А. Сыкалов, Пермский институт Федеральной службы исполнения наказаний, Пермь, 2019, стр. 125.

⁵⁶С. С. Шевчук, *op. cit.*, стр. 77.

⁵⁷ГК РФ изворно користи термин „оставилац”, у односу на једну страну споразума, а другу страну уговора уопште не дефинише, што је, по нашем мишљењу, противно правној природи и принципима уговора о наслеђивању. У наставку рада, ради лакшијег разумевања градива, за стране у уговору о наслеђивању користиће се термине „уговорни оставилац”, „уговорни наследник” и „треће лице”.

2. Уговор је формалан⁵⁸: писани облик уговора је неопходан услов његове пуноважности, а садржина уговора мора да буде потврђена од стране јавног бележника. Поред тога, законодавац утврђује и додатну обавезу јавног бележника за оверу наследног уговора, односно јавни бележник је дужан да изврши видео-снимање поступка закључења уговора, осим ако се томе противе стране уговора. Уговор о наслеђивању мора потписати свака уговорна страна. Приликом сачињавања, потписивања, овере уговора о наслеђивању код јавног бележника када неопходно присуство сведока, уговорне стране не могу бити такви сведоци и не могу да потпишу уговор уместо уговорног оставиоца⁵⁹.
3. Уговор је консенсуалан, јер се моментом закључења сматра не тренутак преноса имовине, а чињеница да су се стране сложиле о свим битним условима.
4. За закључење уговора о наслеђивању неопходна је воља и уговорног оставиоца и уговорна наследника (или више њих). Због тога споразум је двостран правни посао.

2. Уговорне стране код уговора о наслеђивању у руском праву

Једна од страна у уговору о наслеђивању је увек физичко лице — уговорни оставилац (или оставиоци — супружници), на коју се примењују правила ГК РФ о завештаоцу, ако из суштине уговора о наслеђивању не произлази другачије. Да би лице склопило такав уговор, оно мора да буде потпуно пословно способно⁶⁰. Држављани Руске Федерације стичу пуну пословну способност, када лице наврши осамнаест година⁶¹, изузев случајева еманципације или склапања брака малолетника пре него што наврши осамнаест година⁶².

По аналогiji са правилима о завештању, уговор о наслеђивању се мора сачинити лично. Састављање и закључивање уговора о наслеђивању преко пуномоћника није дозвољено⁶³. Ова забрана односи се само на оног који располаже имовином на случај смрти, тј. на уговорног оставиоца.

---

⁵⁸Видети: чл. 1140.1, ст. 7 ГК РФ.

⁵⁹Видети: чл. 1124 ст. 2 ГК РФ.

⁶⁰Видети: чл. 1118, ст. 2 ГК РФ; чл. 21 ГК РФ.

⁶¹Видети: чл. 60 К РФ.

⁶²Видети: чл. 21, 27 К РФ.

⁶³Видети: чл. 1118, ст. 3 ГК РФ.

Друга страна у овом уговору може бити једно или више лица која могу бити позвана на наслеђивање — уговорни наследници: држављани Руске Федерације, страни држављани, лица без држављанства.

За разлику од уговорног оставиоца, уговорном наследнику дозвољено је склапање уговора о наслеђивању од стране пуномоћника (или такве стране у уговору о наслеђивању која сама није наследник, али склапа уговор о наслеђивању у корист наследника — трећег лица), укључујући и законског заступника пословно неспособног наследника, као и законског заступника правног лица⁶⁴. Уговор о наслеђивању закључује малолетни наследник који је навршио четрнаест година, уз сагласност законског заступника⁶⁵.

Као елемент правне способности, право на наследство припада сваком физичком лицу⁶⁶. Међутим, закон штити и интересе нерођене деце (насцитуруса), зачете за живота оставиоца и живе рођене након отварања заоставштине. Они могу бити не само деца оставиоца, други сродници, па чак и било која друга лица. Ако је дете мртворођено, оно се не може позивати на наследство и његов део се распоређује на преостале уговорне наследнике. Дакле, могућност наслеђивања независна од пословне способности лица. Наследници могу бити и малолетна, пословно неспособна или ограничено способна лица.

Број наследника по уговору о наслеђивању обухвата и правна лица, Руску Федерацију, субјекте Руске Федерације, општине, стране државе и међународне организације.

Правна лица могу наследити без обзира на њихову правну форму, мада је већа вероватноћа да ће се сачини уговор у корист непрофитне организације (музеј, образовна установа и сл.). Једини услов за њихово позивање на наслеђе је постојање на дан отварања заоставштине.

Руска Федерација, за разлику од других субјеката, може наследити не само по основу уговора о наслеђивању, већ и на темељу закона. Ако након отварања заоставштине нису пронађени наследници ни по закону, ни по завештању, или по

---

⁶⁴Видети: чл. 1.6 „Методические рекомендации по удостоверению завещаний и наследственных договоров”, (утв. решением Правления ФНП, от 02.03.2021, протокол № 03/21), преузето 01.10.2023. <https://www.consultant.ru/cons/cgi/online.cgi?req=doc&rnd=mTIMQQ&base=LAW&n=414568&dst=100087&field=134#jTfwSrTiyDr2HOWz> У наставку рада, за овај документ, биће употребљавана и скраћеница МР.

⁶⁵Видети: чл. 26; чл. 28, ст. 2 ГК РФ.

⁶⁶Видети: чл.18 ГК РФ.

другом основу утврђеном законом⁶⁷, имовина се наслеђивањем преноси на Руску Федерацију.

Међународне организације могу бити наследници по уговору о наслеђивању. Они имају посебан правни статус као субјекти међународног јавног права. Законодавац је имао у виду, пре свега, међународне невладине организације, међу којима су, посебно, Међународни комитет Црвеног крста, Гринпис. Ове организације су непрофитне природе и финансирају их углавном физичка лица, тако да постоји велика вероватноћа да ће бити састављен уговору о наслеђивању у њихову корист.

Уговор о наслеђивању може се закључити у корист трећих лица, укључујући физичка лица која нису зачета у време закључења уговора или правна лица која нису настала у време закључења уговора. На пример, уговорни оставилац може да закључи уговор о наслеђивању са два лица, од којих ће једно бити наследник, а друго неће бити наследник, али ће бити његова деца која не учествују у уговору⁶⁸.

Посебна новоуведена категорија наследника додељена ГК РФ је наследни фонд⁶⁹. Предуслов за настанак наследног фонда било је питање „лежећег наследства”⁷⁰. На пример, прихватање наследства у року од шест месеци може довести до колапса имовинског комплекса без одговарајућег управљања, а наследни фонд је начин да се ово питање реши, обезбеђујући његово очување и развој.

ГК РФ није предвидео ближе одређење наследног фонда. У нашем раду предлажемо следећу дефиницију: наследни фонд је правно лице некомерцијалног типа, настало вољом лица које располаже имовином за случај смрти, ради извршења завештања или уговора о наслеђивању, које стиче право управљања наслеђеном имовином, и обавезе расподеле прихода између бенифицијара, у складу са условима управљања фондом и на начин прописан ГК РФ. По општем правилу, наследни фонд формира јавни бележник, након отварања заоставштине, у складу са завештањем или уговором о наслеђивању којим је предвиђено његово стварање.

Посебна правила о нужном делу утврђују се приликом сачињавања уговора о наслеђивању, чијом садржином је предвиђено стварање наследног фонда⁷¹. Уговорни

---

⁶⁷Видети: чл.1151 ГК РФ.

⁶⁸Видети: чл. 9.4, пасус 4 МР.

⁶⁹Видети: чл. 123.20-8 ГК РФ; чл. 1116, пасус 2 ГК РФ.

⁷⁰В. Н. Серов, К вопросу правового регулирования наследственного фонда в Российской Федерации, *Юридические науки*, том 3-3 (78), 2023, стр. 59.

⁷¹Видети: чл. 7.4 МР.

наследник који има право на обавезни део и назначен је као бенифицијар наследног фонда губи право на обавезни део, ако се не одрекне свих права бенифицијара у року утврђеном за прихватање наслеђа. У случају његовог одрицања права бенефицијара, могуће је судским путем умањити величину његовог нужног дела, ако вредност имовине која му припада као резултат наслеђивања знатно премашује износ средстава неопходних за издржавање лица, узимајући у обзир његове разумне потребе и обавеза према трећим лицима које има на дан отварања наслеђа, као и просечан износ трошкова и његов животни стандард пре смрти уговорног оставиоца⁷².

3. Предмет уговора о наслеђивању у руском праву

Предмет уговора о наслеђивању чини оно што је предмет уговорних обавеза уговорног оставиоца и друге стране по уговору.

Предмет уговорне обавезе уговорног оставиоца је пренос имовине након његове смрти преживелим уговорним странама или преживелим трећим лицима која могу бити позвана на наслеђе. Обавеза уговорног оставиоца настаје након отварања заоставштине.

Због тога што на уговор о наслеђивању примењују се правила ГК РФ о завештању, предметом обавезе уговорног оставиоца у руском праву може бити било која имовина, укључујући и ону коју би он могао стећи у будућности⁷³. С тим у вези, приликом потврђивања уговора о наслеђивању код јавног бележника, уговорни оставилац није дужан да пружи доказе који потврђују његова права на имовинским добрима којима се располаже овим правним послом.

Законска регулатива не утврђује ограничења имовине која може бити предмет уговора о наслеђивању, међутим, приликом њихове овере, јавни бележник мора водити рачуна о томе да одређена имовинска права уговорног оставиоца, не могу бити наслеђена:

- права која су нераскидиво повезана са личношћу уговорног оставиоца: право на примање алиментације, на накнаду штете проузроковане његовом животу или здрављу;
- лична неимовинска права и друге нематеријалне користи — државне награде које се регулишу законодавством о државним наградама Руске Федерације;

⁷²Видети: чл. 1149, ст. 5 ГК РФ.

⁷³Видети: чл. 1120 ГК РФ.

- борбено, краткоцебно, ручно, наградно, оружје⁷⁴;
- права оснивача приватне установе;
- права и обавезе које произлазе из уговора о бесплатном коришћењу⁷⁵, уговора о пуномоћству⁷⁶, уговора о комисиону⁷⁷, уговора о заступању⁷⁸.

Дакле, одређене врсте имовинских права не могу се завештати, како је то изричито предвиђено ГК РФ и другим законима, а контролу у овој области мора вршити јавни бележник и по потреби одбити вршење јавнобележничке радње⁷⁹.

Предметом уговорне обавезе уговорног наследника може бити низ различитих обавеза које се састоје из било какве радње имовинске или неимовинске природе које нису у супротности са законом, укључујући и извршење завештајне испоруке или завештајног налога.

Обавезе уговорних наследника, предвиђене уговором о наслеђивању, настају након отварања заоставштине, осим обавеза које могу настати пре отварања заоставштине⁸⁰, на пример, обавеза издржавања уговорног оставиоца, старања о њему, вршења поправки стамбеног простора, вршење неопходног надзора и неге љубимца оставилаца, итд.

О томе шта може бити предмет уговорне обавезе уговорних наследника, биће детаљно више речи у наредном поглављу.

4. Дејства уговора о наслеђивању у руском праву

У зависности од садржине које су стране уговором о наслеђивању уговориле, постоје разлике у правним дејствима.

Обавезни састојак уговора о наслеђивању укључује одређивање круга уговорних наследника и поступак преноса имовине уговорног оставиоца након његове смрти на

⁷⁴Чл. 20.1 Федералный закон от 13.12.1996, № 150-ФЗ, (ред. от 06.02.2023), „Об оружии”, (с изм. и доп., вступ. в силу с 15.07.2023), преузето 01.10.2023.

<https://www.consultant.ru/cons/cgi/online.cgi?req=doc&rnd=zInRUA&base=LAW&n=436860&dst=100286&field=134#zuK0TrTOEsQakUIk>

⁷⁵Видети: чл. 701 Гражданский кодекс Российской Федерации (часть вторая) от 26.01.1996, № 14-ФЗ (ред. от 24.07.2023), преузето 25.9.2023. https://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_9027/ У наставку рада, за овај Законик, биће употребљавана и скраћеница ГК РФ.

⁷⁶Видети: чл. 977, ст. 1 ГК РФ.

⁷⁷Видети: чл. 1002, пасус 1 ГК РФ.

⁷⁸Видети: чл. 1010 ГК РФ.

⁷⁹Чл. 3.8 МР.

⁸⁰Видети: чл. 1118, ст. 6 ГК РФ.

наследнике. У одсуству овог састојка уговор се неће сматрати закљученим⁸¹. Дакле, за разлику од завештања, овај споразум не може садржати само одредбу, на пример, о лишењу једног од наследника по закону права наслеђа или само о испоруци или именовану извршитеља. Таква располагања, наравно, могу да се унесу у споразум, али спадају у факултативне састојке, чије одсуство не утиче на пуноважност уговора о наслеђивању.

Садржина уговора о наслеђивању важи у мери у којој није у супротности са правилима ГК РФ о нужном делу, као и о забрани наслеђивања недостојних наследника⁸².

Ако је право на нужни део настало након закључења уговора о наслеђивању, обавезе наследника по уговору о наслеђивању смањују се, сразмерно смањењу дела заоставштине који му припада након намирења права на нужни део⁸³.

Уговор о наслеђивању може садржати не само располагања имовином за случај смрти, већ и регулисати однос између уговорног оставиоца и будућег наследника пре отварања заоставштине, намећући му обавезу да изврши било какве радње, имовинске или неимовинске природе, које нису противречне закону. То може бити обавеза издржавања уговорног оставиоца или исплата једнократног или периодично одређеног новца, помоћ у вођењу домаћинства, организовање и плаћање лечења, рекреације, пружање услуга превоза на захтев оставиоца и сл.

Права и обавезе страна у уговору о наслеђивању које произилазе из уговора су неотуђиве и не могу се преносити на други начин⁸⁴.

Што се тиче промене или престанка права и обавеза у уговору о наслеђивању, можемо говорити о:

- једностраном, немотивисаном раскиду споразума уговорног оставиоца⁸⁵;
- једностраном раскиду споразума друге уговорне стране — уговорног наследника⁸⁶;
- заједничком споразуму о раскиду уговора;

---

⁸¹Видети: чл. 432, ст. 1, пасус 2 ГК РФ.

⁸²Видети: чл. 1117 ГК РФ.

⁸³Видети: 1140.1, ст. 6 пасус 2 ГК РФ.

⁸⁴Видети: чл. 1140.1, ст. 2 ГК РФ.

⁸⁵Видети: чл. 1140.1, ст. 10, пасус 1, 2 ГК РФ.

⁸⁶Видети: чл. 1140.1, ст. 10, пасус 3 ГК РФ; чл. 450.1 и чл. 165.1 ГК РФ.

- судској одлуци у вези са битном променом околности, укључујући накнадно сазнање за могућност позивања на наследство лица која имају право на нужни део⁸⁷.

Промена или раскид уговора о наслеђивању дозвољена је само за време живота његових уговорних страна. Али тренутак побијања уговора о наслеђивању зависи од положаја лица, које то захтева⁸⁸:

- на захтев једне од уговорних страна уговор се може побијати само за живота уговорног оставиоца;
- на тужбени захтев лица чија су права или правни интереси повређени уговором о наслеђивању — након отварања заоставштине.

4.1. Извршилац у уговору о наслеђивању

Извршење уговора о наслеђивању може спроводити извршилац, у целости или у одређеном делу, са циљем остваривања последње воље оставиоца, што треба да буде наведено у уговору⁸⁹. Уговорни оставилац није обавезан образлагати именовање извршиоца и има право да у сваком тренутку замени извршиоца уговора о наслеђивању или да опозове именовање потоњег⁹⁰. Ово право оставиоца произлази из начела слободе завештања.

Извршилац уговора о наслеђивању може бити физичко или правно лице, које је уписано у уговору као наследник или није. Сагласност лица да буде извршилац уговора о наслеђивању изражава се његовим рукописним уписом на самом уговору, а ако је за извршиоца одређено правно лице, рукописним уписом лица које, по сили закона, има право да иступа у име таквог правног лица без пуномоћја, или у изјави, приложеној уз уговор, или у пријави, поднетој јавном бележнику, у року од месец дана од дана отварања заоставштине.

Сагласност лица да буде извршилац уговора о наслеђивању може се опозвати у свако доба:

- пре отварања заоставштине, слањем обавештења уговорном оставиоцу и јавном бележнику који је оверио уговор;

---

⁸⁷Видети: чл. 1140.1, ст. 9 ГК РФ.

⁸⁸Видети: чл. 1140.1, ст. 11 ГК РФ.

⁸⁹Видети: чл. 1134 ГК РФ.

⁹⁰Видети: чл. 1130 ГК РФ.

- након отварања наслеђа — слањем обавештења јавном бележнику.

Ово право извршиоца произлази из чињенице да оставилац може и не мора обавестити извршиоца приликом састављања и овере уговора код јавног бележника.

Уговор о наслеђивању може садржати радње које је извршилац дужан да изврши, као и радње од којих је дужан да се уздржи. У уговору, чијом је садржином предвиђено стварање наследног фонда, оставилац може назначити и овлашћења извршиоца уговора о наслеђивању да изврши радње у вези са стварањем наследног фонда⁹¹.

Ако уговорни оставилац није навео конкретна овлашћења извршиоца, он мора предузети све потребне правне и друге радње за извршење уговора о наслеђивању, у циљу заштите и управљања наслеђем⁹². Списак таквих радњи није ограничен одредбама закона.

Извршилац уговора о наслеђивању делује као повереник наслеђене заоставштине, а има и право да та овлашћења пренесе на друго лице, осим ако је то уговором забрањено⁹³.

Извршилац уговора о наслеђивању има право:

- да, у своје име, обавља послове у вези са извршењем уговора, укључујући обавезе у суду и другим државним органима⁹⁴;
- да накнади трошкове, потребне за извршење завештања, из заоставштине.

Уговором о наслеђивању може бити одређена накнада за рад извршиоца, преко расхода из заоставштине⁹⁵. Да би се избегли спорови са наследницима, препоручује се да се износ накнаде одреди у уговору.

У пракси је препоручљиво именовати извршиоца уговора о наслеђивању, посебно у следећим случајевима⁹⁶:

- имовина је завештана малолетницима који су остали без родитељског старања;
- уговор садржи испоруку или налог;

---

⁹¹Видети: чл. 1135, ст. 2.1. ГК РФ.

⁹²Видети: чл. 1135, ст. 2 ГК РФ.

⁹³Видети: чл. 1135, ст. 4 ГК РФ.

⁹⁴Видети: чл. 1135, ст. 3 ГК РФ.

⁹⁵Видети: чл. 1136 ГК РФ.

⁹⁶Чл. 3.16.7 МР.

- састављен уговор се тиче имовине која захтева њено управљање (на пример удео у основном капиталу привредног друштва или предузећа, акције, предузеће као имовински комплекс и сл.);
- када је неопходна заштита ауторства, имена извођача и неповредивости извођења, након смрти аутора. У овом случају, извршилац уговора врши своја овлашћења доживотно⁹⁷;
- имовина се завештава у наследни фонд.

4.2. Испорука остављена уговором о наслеђивању

Уговор о наслеђивању може садржати обавезу да учесници споразума врше било какве радње, не само за живота уговорног оставиоца, већ и након његове смрти. Дакле, оставилац има право да унесе у уговор о наслеђивању одредбу за једног или више наследника (испорукодавца) да испуни, на терет заоставштине, било које обавезе имовинске природе у корист једног или више лица (испорукопримца), који стичу право да захтевају испуњење ове обавезе⁹⁸.

Предмет испоруке, остављене уговором о наслеђивању, може бити⁹⁹:

- пренос права својине на одређеној ствари;
- пренос неког другог имовинског права;
- обављање одређеног посла за испорукопримца;
- пружање одређене услуге или вршење периодичних плаћања у корист испорукопримца и сл.

Списак обавеза које чине предмет испоруке, остављене уговором о наслеђивању, није ограничен одредбама наведеним у закону.

Оставилац може наложити обавезу наследнику да другом лицу обезбеди право коришћења породичне куће, стана или друге стамбене просторије или њеног одређеног дела за време његовог живота или за неко друго време. Ако је имовину накнадно наследник отуђио другом лицу, испорукопримац задржава право коришћења овог имовинског добра датог уговором о наслеђивању¹⁰⁰.

⁹⁷Видети: чл. 1313, чл. 1316 ст. 2 ГК РФ.

⁹⁸Видети: чл. 1137, ст. 1, пасус 1 ГК РФ.

⁹⁹Видети: чл. 1137, ст. 2, пасус 1 ГК РФ.

¹⁰⁰Видети: чл. 1137, ст. 2, пасус 2,3 ГК РФ.

Право на добијање испоруке, остављене уговором о наслеђивању, има законом установљени рок — три године од дана отварања заоставштине. Ако је рок пропуштен, испорукопримац не може остварити своје право.

Право на добијање испоруке не улази у наследство отворено након смрти испорукопримца. Међутим, испорукопримцу у уговору о наслеђивању може се доделити замена у случају да испорукопримац који је био први наведен умре пре отварања заоставштине или истовремено са оставиоцем, или одбије да прими заоставштину, или не изврши своје право на примање заоставштине, или је лишен права на примање заоставштине¹⁰¹.

Извршење испоруке, остављене уговором о наслеђивању, обезбеђује наследник у границама вредности имовине која је на њега пренета, а после накнаде трошкова, насталих смрћу оставиоца, и трошкова заштите и управљања наследством¹⁰², као и након испуњења права на нужни део и дугова оставиоца¹⁰³.

Када је уговором о наслеђивању наведено извршење испоруке од више наследника, онда се удео у заоставштини сваког од наследника сразмерно смањује, уколико уговором о наслеђивању није другачије одређено¹⁰⁴.

Наследник који је дужан да изврши испоруку, ослобађа се ове обавезе (осим у случају када је испорукопримцу додељен други испорукопримац) ако:

- испорукопримац преминуо пре отварања заоставштине или истовремено са оставиоцем;
- испорукопримац одбио да прими завештајну испоруку или није искористио своје право да је добије у одређеном законом року;
- испорукопримац изгубио право на добијање завештајне испоруке¹⁰⁵.

4.3. Налог остављен уговором о наслеђивању

Уговорни оставилац има право да унесе у уговор о наслеђивању одредбу за једног или више наследника да испуни, на терет заоставштине, било које обавезе имовинске природе, ради остваривања општекорисне сврхе или другог циља, који није у супротности са законом, укључујући и радњу сахрањивања оставиоца у складу са

---

¹⁰¹ Видети: чл. 1137, ст. 4 ГК РФ.

¹⁰² Видети: чл. 1174, ст. 1 и 2 ГК РФ.

¹⁰³ Видети: чл. 1138, ст. 1 ГК РФ.

¹⁰⁴ Видети: чл. 1138, ст. 2 ГК РФ.

¹⁰⁵ Видети: чл. 1138, ст. 3 ГК РФ.

његовом вољом. Иста обавеза може се предвидети и за извршиоца уговора о наслеђивању, под условом да је део наслеђене заоставштине у уговору одређен за извршење налога¹⁰⁶.

У својој суштини, налог је сличан испоруци, због тога ГК РФ дозвољава примену правила о испоруци на налог, чији је предмет су радње имовинске природе¹⁰⁷, међутим, између њих постоје следеће разлике:

1. Предмет налога, остављеног уговором о наслеђивању, може бити и имовинска и неимовинска обавеза.
2. Циљ налога може бити постизање општекорисне сврхе.
3. Извршиоцу уговора о наслеђивању може бити додељена обавеза вршења налога.

Остатилац такође има право да једном или више наследника наложи обавезу бриге о оставиочевим љубимацима, као и да им обезбеди неопходан надзор и негу¹⁰⁸.

4.4. Заједнички уговор о наслеђивању између супружника као врста уговора о наслеђивању

Заједничко завештање супружника је нов институт руског грађанског права, и због тога што на уговор о наслеђивању примењују се правила ГК РФ о завештању, исто правило ће важити и у односу на уговор о наслеђивању између супружника.

Уговор о наслеђивању између супружника је двострани посао којим се изражава воља лица која су у тренутку њеног закључења у регистрованом браку. Заједнички уговор о наслеђивању може бити и једностранни правни посао, када једну уговорну страну чине супружници, а другу, наследник или треће лице.

Предмет уговора о наслеђивању између супружника ће бити иста имовина која може бити и предмет обичног уговора о наслеђивању, са одређеним одступањима, повезаним са посебним односом страна уговора.

Заједнички уговор о наслеђивању производи дејство у мери у којој није у супротности са правилима ГК РФ о нужном делу, ако постоји најмање један од супружника који има право на нужни део, и ако није у супротности са правилом о забрани наслеђивања недостојним наследницима, ако је недостојан за наслеђивање најмање један од супружника¹⁰⁹.

¹⁰⁶Видети: чл. 1139, ст. 1, пасус 1 ГК РФ.

¹⁰⁷Видети: чл. 1139, ст. 2 ГК РФ.

¹⁰⁸Видети: чл. 1139, ст. 1, пасус 2 ГК РФ.

¹⁰⁹Видети: чл. 1140.1 ст. 6 ГК РФ.

Уговором о наслеђивању у коме учествују супружници¹¹⁰, као и лица која могу бити позвана на наслеђе за сваког од супружника¹¹¹, по заједничком нахођењу могу одредити последице смрти сваког од њих, укључујући и последице истовремене смрти и:

- располагати заједничком имовином и посебном имовином било којим лицима;
- на било који начин утврди удео наследника у одговарајућој наследној маси;
- утврди имовину која је укључена у наследну масу сваког од супружника, ако овим утврђивањем нису повређена права трећих лица;
- искључити из наслеђа једног, више или све наследнике по закону;
- укључити у заједничку вољу супружника друга располагања за случај смрти, предвиђена ГК РФ;
- одредити различиту (неједнаку једној половини) величину удела у праву на заједничку имовину супружника у случају смрти једног од њих¹¹².

Приликом утврђивања имовине, укључене у наслеђе сваког супружника, могуће су следеће опције:

- сву имовину или одређени део имовине, или одређено имовинско добро приписати наследној маси одређеног супружника;
- приписати сву имовину или одређени део имовине, или одређено имовинско добро наследној маси супружника који је први преминуо;
- приписати сву имовину или одређени део имовине, или одређено имовинско добро наследној маси преживелог супружника.

Као и код редовног уговора о наслеђивању, код уговора о наслеђивању између супружника могуће је предвидети супституцију наследника или одредити извршиоца последње воље супружника.

Заједнички уговор о наслеђивању између супружника постаје неважећи у вези са престанком брака, пре смрти једног од супружника, као и у вези са проглашењем брака неважећим, након смрти.

---

¹¹⁰Видети: чл. 1140.1 ст. 5 ГК РФ.

¹¹¹Видети: чл. 1116 ГК РФ.

¹¹²Видети: чл. 256, ст. 4 ГК РФ.

Ако је воља једног од супружника при сачињавању заједничког уговора о наслеђивању противна закону¹¹³, норме ГК РФ о рушљивим или ништавим уговорима подлежу примени на такву вољу, у зависности од разлога за неваљаности¹¹⁴.

Опште је правило да није дозвољено оспоравање завештања пре отварања наследства¹¹⁵. Али у овом случају, заједнички уговор о наслеђивању између супружника може се оспорити потраживањем било ког од супружника за време њиховог живота. После смрти једног од супружника, као и после смрти преживелог супружника, заједнички уговор супружника о наслеђивању може се побијати тужбом лица чија су права или правни интереси повређени овим уговором¹¹⁶.

Преживели супружник, након што је добио потврду о наслеђивању, може поништити заједничку вољу или саставити нови уговор о наслеђивању.

Састављањем накнадног уговора о наслеђивању једног од супружника или накнадног заједничког уговора супружника о наслеђивању, престаје важење претходног заједничког уговора, у погледу оних располагања која су у супротности са накнадним уговором¹¹⁷.

Истовремено, располагања преминулог супружника, садржана у заједничком уговору о наслеђивању морају се извршити након његове смрти, без обзира на радње преживелог супружника након отварања заоставштине, где он може да поништи заједнички уговор о наслеђивању или да сачини нов. Преживели супружник има право да опозове заједнички уговор о наслеђивању или да накнадно сачини нов уговор о наслеђивању, али то неће утицати на права и обавезе наследника супружника који је први преминуо.

Преживели супружник, на кога је заједничким уговором о наслеђивању пренета целокупна заједничка имовина, има право да њоме располаже по сопственом нахођењу, укључујући и склапање било каквог посла за њено отуђење, чак и ако то доводи до неиспуњавања воље умрлог супружника, изражене заједничким уговором о наслеђивању.

---

¹¹³Видети: чл. 1131, ст. 2, пасус 3 ГК РФ.

¹¹⁴Видети: чл. 1118, ст. 4, пасус 4 ГК РФ.

¹¹⁵Видети: чл. 1131, ст. 2 ГК РФ.

¹¹⁶Видети: чл. 1140.1, ст. 11 ГК РФ.

¹¹⁷Видети: чл. 1130, ст. 2 ГК РФ.

4.5. Одређивање уговорног наследника под условом

Осим што уговорни оставилац наследство уговорног наследника може оптеретити испоруком или налогом, може му ограничити право наслеђа условом¹¹⁸. То несумњиво проистиче из садржине чл. 157 ГК РФ који говори о одложном и раскидном услову¹¹⁹.

Горе наведени услови могу бити саставни део уговора о наслеђивању, а њихова спецификација у потпуности зависи од воље уговорног оставиоца. Међутим, законитост оваквих услова се често доводи у питање¹²⁰, те стога треба обратити пажњу на одређене критеријуме¹²¹ који ће помоћи да се ово питање детаљно разуме:

1. Услов који је одредио оставилац у уговору мора наступити пре отварања заоставштине. На пример, оставилац жели да легалним методама подстакне ћерку да што пре ступи у званичан брак. Тада ће у тексту споразума директно бити назначено да ће ћерка оставиоца бити позвана на наследство само ако се уда пре отварања заоставштине. Ако ћерка није испунила услове пре смрти оставиоца, неће се позивати као наследник по уговору о наслеђивању. У овом случају, уговор мора садржати конкретна упутства о томе ко ће добити наследство и ко треба да сноси трошкове његовог одржавања.
2. Услов се мора односити на будуће време, а у тренутку закључења уговора, настанак или непостојање таквог услова, може се претпоставити само са различитим степеном вероватноће. Ако је у уговору о наслеђивању одређен услов који је наступио у време његовог закључења, а за који оставилац из неких

---

¹¹⁸Уговором извршеним под условом стране настанак или престанак права и обавеза стављају у зависност од неке околности које се могу или не морају појавити у будућности. О томе, детаљније видети код: Е.А. Суханов, *Российское гражданское право: Учебник: В 2-х томах. Том I. Общая часть. Вещное право. Наследственное право. Интеллектуальные права. Личные неимущественные права*, Москва, 2011, стр. 352.

¹¹⁹ Правни посао сматра се извршеним под одложним условом ако су стране настанак права и обавеза условиле околностима за које се не зна да ли ће настати или неће настати. Правни посао сматра се извршеним под раскидним условом ако су стране престанак права и обавеза условиле околностима за које се не зна да ли ће настати или неће настати.

¹²⁰А.Ю. Улезько, Т. Р. Алексеенко, Завещание под условием: отдельные аспекты, *Ученые записки Крымского федерального университета им. В. И. Вернадского, Юридические науки*, № 3, том 8 (74), 2022, стр. 192; И.А. Митрофанова, Условное завещание как вид сделки, совершенной под условием, *Вестник Нижегородского университета им. Н. И. Лобачевского, Право*, № 2, 2019, стр. 103—104.

¹²¹А. В. Мыскин, Терра инкогнита наследственного права. К вопросу о допустимости совершения условных завещаний (часть вторая), *Нотариус*, № 4, 2021, стр. 30—33, преузето 25.09.2023.
<https://www.consultant.ru/cons/cgi/online.cgi?req=doc&base=CJL&n=136536&cacheid=0209321DAFC70F6201CF651183EFEA73&mode=splus&rnd=34gGew#wNsGpqTOlulTtz8N>

разлога није знао, такав услов ће се сматрати неписаним¹²². Наследник ће бити позван на расправљање заоставштине у улози законског наследника, а не као наследник који је испунио услов уговора о наслеђивању до отварања заоставштине.

3. Услов, наведен у уговору, мора имати својство неизвесности његовог тачног наступа или непостојања у будућности. Могућност настанка одређеног услова може се предвидети само са различитим степеном вероватноће, а сама појава одређеног услова зависиће од многих објективних фактора.
4. Уговор може садржати казуалне, потестативне и мешовите услове¹²³. Пример казуалног услова може бити губитак способности за рад лица које није у кругу законских наследника, а коме је оставилац одлучио да остави наследство након своје смрти. Типичан пример потестативног услова је да се ћерка оставиоца уда, јер његово наступање у потпуности зависи од воље и способности заинтересоване ћерке. Као мешовити услов, оставилац може у уговору назначити, на пример, да син постаје наследник ако у тренутку отварања заоставштине има сина.
5. Сваки услов који оставилац жели да укључи у уговор мора бити законит и да не противречи основама закона, реда и морала. Услови не смеју бити у супротности са основним принципима руског правног поретка и принципима изградње јавног живота¹²⁴.

Тако, оставилац не може уговором о наслеђивању ограничити¹²⁵ наследника у његовој правној способности, наводећи у уговору, на пример, да би потоњи ступио у наследна права, он не може више да ступа у брак или да има децу. Или,

---

¹²²А. В. Мыскин, Терра инкогнита наследственного права. К вопросу о допустимости совершения условных завещаний, (часть третья), *Нотариус*, № 5, 2021, стр. 31—34, преузето 25.09.2023.
<https://www.consultant.ru/cons/cgi/online.cgi?req=doc&base=CJI&n=137841&cacheid=86665B51318BECB3432B24514C925217&mode=splus&rnd=34gGew#vkGHpqTOnWbD7DfB>

¹²³Услов је казуалан ако зависи од случајности или од воље субјеката који с њим нису повезани. Услов је потестативан ако зависи од воље једног од субјеката. Услов је мешовит ако зависи истовремено од воље једног од субјеката и од случајности. О томе, детаљније видети код: Дж. Франчози, *Институционални курс римског права*, Перевод с италијанског, отв. ред. Ј.Л. Кофанов, Москва, 2004, стр.67—68.

¹²⁴А. В. Мыскин, Терра инкогнита наследственного права. К вопросу о допустимости совершения условных завещаний, (часть четвертая), *Нотариус*, № 6, 2021, стр. 24—25, преузето 25.09.2023.
<https://www.consultant.ru/cons/cgi/online.cgi?req=doc&base=CJI&n=138341&cacheid=86665B51318BECB3432B24514C925217&mode=splus&rnd=34gGew#74MHPqTKniZ5rJY0>

¹²⁵М. Ю. Девицын, О недопустимости условных завещаний, *Наследственное право*, № 1, 2009, стр. 14—15; Е.П. Путинцева, Содержание завещаний по законодательству РФ и ФРГ, *Нотариальный вестник*, № 5, 2008, стр. 27; А. Л. Маковский, Как лучше гарантировать наследование, *Законодательство и экономика*, № 3—4, 1997, стр. 37.

на пример, оставилац је забранио наследнику да располаже наследством. Забрањени су и услови који принуђују наследника да изврши незаконито дело, како би се придружио кругу наследника, на пример, да изврши убиство или крађу.

6. Услов мора бити јасан, конкретан и по могућности поткрепљен неком врстом документа. На пример, оставилац у уговору указује да је наследник позван да наследи, ако је престао да води неморалан и паразитски начин живота. Такви услови су нејасни и непроверљиви. Али, добар, супротан пример је где оставилац назначује у уговору, да ако је у тренутку отварања заоставштине наследник стално запослен, он има право на наслеђе.
7. Уговор може садржати позитивне и негативне услове¹²⁶. Пример позитивног услова је назнака у уговору да се наследник позива да наследи ако до отварања заоставштине стекне диплому високообразовне установе. О негативном услову можемо говорити када је, на пример, уговором наведено да наследник има право на наслеђе, ако у тренутку смрти оставиоца не поседује непокретност.
8. Услови не би требало да произлазе из саме суштине наслеђивања и природе грађанскоправних односа. То се односи на упутства оставиоца да ће наследник наследити ако прихвати наслеђе. Или у случају када наследник прихвата наслеђе, он мора одговарати за дугове оставиоца. Такви услови произлазе из саме правне природе наслеђивања и неће бити саставни елемент уговора о наслеђивању.

Дакле, оставилац има право да стицање наследства свих или било ког наследника ограничи одређеним условом, који претпоставља наступање околности за које се не зна да ли ће наступити или неће наступити. На основу чињенице да се после отварања заоставштине сматра да наследна имовина припада наследницима, услов мора настати у тренутку отварања заоставштине или раније. Немогуће је, на пример, условљавати право на наслеђивање заоставштине неког од наследника њиховим специфичним понашањем или статусом, након отварања заоставштине¹²⁷.

---

¹²⁶Позитивним се назива услов који се мора појавити у будућности и за који не постоји тачна извесност да ће се појавити. Негативним се назива услов чије ненаступање ће произвести правно значајне последице. О томе, детаљније видети код: В.А. Рясенцев, *Сделки по советскому гражданскому праву. Представительство и сделки в современном гражданском праве*, Москва, 2006, Статут, стр. 485.

¹²⁷Видети: чл. 3.12. МР.

5. Уговор о наслеђивању као забрањен правни посао у српском праву

Тренутно уговор о наслеђивању је ништав правни посао у српском наследном праву¹²⁸. Али постоји несагласност између теоретичара о његовом правном значењу, предностима и недостацима коришћења уговора у пракси.

Прво мишљење теоретичара поклапа се са ставом законодавца о забрани таквог правног посла и његово негативно виђење у теорији оправдава се:

- његовом шпекулативном природом¹²⁹;
- ограничавањем слободе завештајног располагања¹³⁰;
- уговор је предмет спорова између наследника и доводи до одуговлачења оставинског поступка¹³¹;
- уговор о наслеђивању је институт, који не пружа никакве гаранције добијања наследства уговорном наследнику, због права пруженог законом уговорном оставиоцу, да слободно располаже имовином и након склапања овог споразума¹³²;
- уговор не производи правна дејства у случају смрти уговорног наследника, због тога што уговорни оставилац нема никакве обавезе према наследницима друге стране уговора¹³³.

По другом мишљењу, уговором о наслеђивању би могли заштитити нужни наследници уговорног оставиоца, што, на пример, дозвољеним, у српском праву, уговором о доживотном издржавању не може бити реализовано¹³⁴. Признањем уговора о наслеђивању, као дозвољеног посла у српском праву, може у већој мери остварити слобода у уређивању правних односа према потребама и могућностима субјектата у правном промету, и да се може постићи већи степен правне сигурности¹³⁵.

---

¹²⁸Видети: чл. 179 ЗН.

¹²⁹Б. Марковић, *Закон о наслеђивању са објашњењима и напоменама*, Београд 1955, стр. 94.

¹³⁰М. Константиновић, Опште напомене уз Тезе за предпројект Закона о наслеђивању, *Архив за правне и друштвене науке* 3/1947, стр. 335.

¹³¹Нацрт Закона о наслеђивању са објашњењима, Београд, 1954, стр. 81.

¹³²Д. Ђурђевић, Увођење уговора о наслеђивању у српско право, *Анали правног факултета у Београду*, бр. 2/2009, стр.186, преузето 04.10.2023. https://anali.rs/xml/200-/2009c/2009-2c/Anali_2009-2_186-211.pdf

¹³³О. Антић, З. Балиновац, *op. cit.*, стр. 477.

¹³⁴Н. Стојановић, *op. cit.*, стр.371.

¹³⁵Н. Стојановић, Зашто је уговор о наслеђивању забрањен у нашем праву?, *Правни живот*, бр. 10/2003, стр. 175.

Преднацрт Грађанског законика Републике Србије¹³⁶, за разлику од ЗН, садржи одредбе о уговору о наслеђивању као дозвољеном правном послу. Тако текст преднацрта предлаже могућност склапања уговора о наслеђивању између супружника и у корист деце једног или другог супружника, њихове заједничке деце, њихових усвојеника или других потомака. Пуноважност уговора није условљена добијањем сагласности за његово закључење неког од потомака саговорника који би по закону био позван да их наследи. Преднацртом предвиђено двојно решење у погледу форме уговора о наслеђивању. Чланови преднацрта садрже одредбе о предмету и условима за пуноважност уговора. Али, нажалост, рад на тексту Преднацрта Грађанског законика Републике Србије је обустављен 2019. године и у овом облику уговор о наслеђивању не може постојати и стварати адекватне правне последице након његовог увођења у грађански промет.

Дакле, тиме је учињен правни покушај да се уговор о наслеђивању уведе у српско наследно право у форми заједничког уговора супружника о наслеђивању. Из нашег рада видимо да је ово само један од могућих облика уговора о наслеђивању. По угледу на руско законодавство, било би могуће прописати и све друге могуће форме овог споразума у будућности у српском наследном праву, а то су:

- уговор о наслеђивању између уговорног оставиоца и законских наследника;
- уговор о наслеђивању између уговорног оставиоца и лица (физичка или правна), која не улазе у круг законских наследника;
- уговор о наслеђивању у корист трећих лица, која нису у кругу законских наследника;
- уговор о наслеђивању са одређењем извршитеља;
- уговор о наслеђивању, који укључује испоруку и (или) налог;
- уговор о наслеђивању који за наследника има наследни фонд;
- уговор о наслеђивању којим се право наслеђа уговорна наследника ограничава условом;
- различите комбинације таквих уговора.

---

¹³⁶ Чл. 2684—2687, Преднацрта Грађанског законика Републике Србије, књига пета, Наслеђивање, Београд, 2019, преузето 05.10.2023.

https://www.paragraf.rs/nacrti_i_predlozi/280519-prednactr-gradjanskog-zakonika-republike-srbije.html

III. УГОВОР О ДОЖИВОТНОМ ИЗДРЖАВАЊУ КАО ОБЛИГАЦИОНОПРАВНИ УГОВОР ОД ПОСЕБНОГ ЗНАЧАЈА ЗА РУСКО И СРПСКО НАСЛЕДНО ПРАВО

1. Појам и основна обележја руског уговора о доживотном издржавању

Уговором о доживотном издржавању, прималац издржавања — физичко лице преноси стамбену кућу, стан, земљишну парцелу или другу непокретност која му припада у власништво даваоцу издржавања, који се обавезује да ће обезбедити доживотно издржавање примаоца издржавања и(или) трећег лица које је навео¹³⁷.

На основу ове дефиниције, могу се уочити главне карактеристике уговора:

1. Уговор о о доживотном издржавању јесте именован правни посао, због тога што је њему посвећен параграф 4 у 33. поглављу ГК РФ.

2. Уговор о доживотном издржавању је алеаторан¹³⁸. Елемент ризика који преузима свака од страна лежи у немогућности предвиђања природе и времена настанка догађаја са којим је повезан настанак или престанак њихових права и обавеза. Велика је вероватноћа да износ издржавања може бити знатно мањи или већи од вредности непокретности, отуђене по уговору о доживотном издржавању. У теорији постоји и друго мишљење — да уговор има смањен ниво алеаторности¹³⁹.

3. Уговор је реалан, јер за његово закључење није довољно постизање споразума о битним условима, прописаним у закону — потребан је пренос непокретности на даваоца издржавања.

Према одредбама закона, државној регистрацији подлеже уговор који предвиђа отуђење непокретности. Ова одредба важила је пре ступања на снагу допунског закона¹⁴⁰, којим је одређено да државна регистрација није потребна ако је уговор закључен после 01.03.2013. Истовремено, пренос права својине на непокретност подлеже упису у јединствени државни регистар Федералне службе за државну регистрацију, катастар и картографију. Ипак уговор се сматра закљученим од момента преноса предметне имовине¹⁴¹.

¹³⁷Видети: чл. 601, ст. 1 ГК РФ.

¹³⁸П.А. Бородина, Алеаторный характер договора пожизненного содержания с иждивением, *Вестник магистратуры*, 2015, № 6 (45), том 3, стр.12—13.

¹³⁹Б.М. Гонгало, *Гражданское право: Учебник. В 2 т. / Т. 2.*—2-е изд., перераб. и доп., Москва, 2017, Статут, стр. 235.

¹⁴⁰Федеральный закон от 30.12.2012, № 302-ФЗ (ред. от 04.03.2013), „О внесении изменений в главы 1, 2, 3 и 4 части первой Гражданского кодекса Российской Федерации”, преузето 08.8.2023. https://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_140188/

¹⁴¹Видети: чл. 433, ст. 2 ГК РФ.

То потврђује и судска пракса: државна регистрација као формални услов за обезбеђивање државне и судске заштите права лица из уговорних односа, чији је предмет непокретност, има за циљ само да потврди правну снагу релевантних исправа о власништву од стране државе. Дакле, државна регистрација ствара гаранције за правилно испуњавање обавеза уговорних страна и самим тим доприноси јачању и стабилности грађанског промета у целини. Она не утиче на сам садржај грађанског односа, не ограничава слободу уговора, правну равноправност странака, самосталност њихове воље и имовинску независност¹⁴².

Врховни суд Руске Федерације истиче да у недостатку државне регистрације, споразум не повлачи правне последице за трећа лица која нису знала и нису смела да знају за његово закључивање¹⁴³.

Имовина коју је прималац издржавања отуђио може се пренети уз накнаду или без накнаде. У првом случају, односи странака у погледу преноса и плаћања регулисани су правилима 30. поглавља ГК РФ о купопродаји, у другом случају, правилима 32. поглавља ГК РФ о уговору о поклону у мери у којој то није у супротности са правилима 33. поглавља ГК РФ¹⁴⁴.

4. Уговор о доживотном издржавању спада у строго формалне правне послове: писани облик уговора је неопходан услов његове пуноважности. Садржина уговора мора да буде потврђена од стране јавног бележника¹⁴⁵.

Дужности јавног бележника обухватају помагање физичким и правним лицима у остваривању њихових права и заштити легитимних интереса, упознавање са последицама јавнобележничке радње, тако да се правно незнање не може користити на њихову штету. Дакле, јавни бележник заправо искључује могућност спора у којем лице није имало право да закључи споразум¹⁴⁶.

---

¹⁴²Определение Судебной коллегии по гражданским делам Верховного Суда Российской Федерации от 19.01.2021, № 18-КГ20-87-К4, преузето 10.08.2023. http://vsrf.ru/stor_pdf.php?id=1960006

¹⁴³Обзор судебной практики Верховного Суда Российской Федерации № 3 (2020), (утв. Президиумом Верховного Суда РФ 25.11.2020), преузето 11.8.2023. https://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_435629/

¹⁴⁴Видети: чл. 585, ст. 2 ГК РФ.

¹⁴⁵Видети: чл. 584, ГК РФ.

¹⁴⁶В.Ю.Скузоватов, Особенности заключения договора пожизненного содержания с иждивением, *Проблемы в российском законодательстве*, 2013, № 3, стр. 85.

2. Уговорне стране код уговора о доживотном издржавању

Као уговорне стране у уговору појављују се прималац издржавања и давалац издржавања.

Законодавство не условљава да прималац издржавања мора имати одређени број година, способност за рад или одређено здравствено стање. Међутим, проучавање судске праксе довело је до закључка да традиционално у примаоце издржавања спадају пензионери са здравственим и финансијским проблемама.

Да би склопио такав уговор, прималац издржавања мора да испуњава стандардна правила за склапање уговора — он мора да буде потпуно пословно способан¹⁴⁷. За лице потпуно или делимично лишено пословне способности, уговор закључује његов старатељ, и то искључиво у корист примаоца издржавања, уз одобрење органа старатељства¹⁴⁸.

ГК РФ не утврђује забрану склапања уговора о доживотном издржавању преко пуномоћника са условом да се такав уговор не односи на њега лично, као и у односу на друго лице, чији је он истовремено и пуномоћник¹⁴⁹.

Из дефиниције уговора о доживотном издржавању следи да прималац издржавања мора имати одређене карактеристике:

- да буде физичко лице;
- да буде власник непокретности.

Осим тога, у улози примаоца издржавања може бити неко треће лице о којем су се уговорне стране сложиле.

С обзиром на то да се на уговор о доживотном издржавању могу применити правила о доживотној ренти¹⁵⁰, примаоци могу бити и више лица (супружници, деца, чланови породице). Ако има више прималаца, онда се њихово издржавање одређује у уделима. Ако удео сваког примаоца није дефинисан, удели се признају као једнаке. У случају смрти једног од прималаца, његов удео се додаје уделима осталих, осим ако уговор то изричито искључује.

Важећи прописи ГК РФ не одређују посебне услове за даваоца издржавања, у смислу да то не мора бити само физичко лице, већ може бити и правно.

---

¹⁴⁷ Видети: чл. 21, ГК РФ.

¹⁴⁸ Видети: чл. 37, ст. 1 ГК РФ.

¹⁴⁹ Видети: чл. 182, ст. 3 ГК РФ.

¹⁵⁰ Видети: чл. 601, ст. 2 ГК РФ.

Обавеза из уговора о доживотном издржавању не престаје смрћу даваоца издржавања.

Врховни суд Руске Федерације, разматрајући случај раскида уговора о доживотном издржавању којим се признаје власништво над делом куће и земљишном парцелом, заузео је став којим се случај упућује нижем суду на поновно суђење, зато што је судско веће погрешно указало на смрт даваоца издржавања као основу за престанак обавезе из доживотног издржавања. Није истраживао питање да ли је постојао основ за раскид наведеног уговора¹⁵¹.

3. Предмет уговора о доживотном издржавању

Предмет уговора о доживотном издржавању чини оно што је предмет уговорних обавеза даваоца и примаоца издржавања.

Предмет уговорне обавезе примаоца доживотног издржавања је пренос права својине његове непокретности на даваоца издржавања у тренутку закључења уговора.

Предметом уговорне обавезе примаоца издржавања у руском праву може бити следећа непокретност: стамбена кућа, стан, земљишна парцела. Законодавац ништа не прецизира када говори о „другој непокретности”, али тумачећи норму закона¹⁵², могу се узети у обзир и стамбене и нестамбене просторије, као и делови зграда или објеката намењених за смештај возила (паркинг места), недовршени грађевински објекти и све што је чврсто повезано са земљом, односно објекти који се не могу померати без несразмерног оштећења њихове намене.

За разлику од једине обавезе примаоца доживотног издржавања, давалац издржавања има низ различитих обавеза које сачињавају предмет његове уговорне обавезе. Законодавац посвећује обавезама даваоца издржавања посебан члан у закону, како би прецизирао и назначио шта прималац издржавања може да очекује од друге уговорне стране.

Обавеза даваоца издржавања може укључивати обезбеђивање потреба за становањем, исхраном и одећом, а ако то захтева здравствено стање лица, и бригу о

---

¹⁵¹Определение Верховного Суда РФ от 09.10.2012, № 24-КГ12-2, преузето 10.8.2023. https://sudact.ru/vsrf/doc/l6UDhWKwSgd1/?vsrf-txt=&vsrf-case_doc=24-%D0%9A%D0%9312-2&vsrf-lawch_unkinfo=&vsrf-date_from=&vsrf-date_to=&vsrf-judge=&_=1693388003483

¹⁵²Чл. 130, ст. 1 Гражданский кодекс Российской Федерации (часть первая) от 30.11.1994, № 51-ФЗ (ред. от 24.07.2023), (с изм. и доп., вступ. в силу с 01.08.2023), преузето 18.8.2023. https://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_5142/

њему. Уговором о доживотном издржавању може се предвидети и плаћање погребних услуга од стране даваоца издржавања¹⁵³.

У пракси, нажалост, због правне неписмености или злонамерности једне од страна, најчешће уговором нису јасно дефинисане обавезе даваоца издржавања. Обично се фиксира одређени минимум услова који су опште природе, често се услови уговора детаљније предвиђају усмено, површно, што даље доводи до несугласица и спорова између странака¹⁵⁴.

У уговору о доживотном издржавању неопходно је прописати све виталне потребе примоца издржавања.

Важно је детаљно регулисати режим куповине хране, одеће, асортиман купљених производа, питања у вези са кувањем, медицинском негом, обезбеђивањем лекова и чишћењем стамбених просторија. У супротном случају, прималац се може обратити суду због неизвршења обавеза даваоца издржавања и тражити раскид уговора¹⁵⁵.

Законом није забрањено да се неки услови могу фиксирати уз помоћ додатног споразума уз уговор, на пример: давалац издржавања може да сноси трошкове склапања уговора (услуге јавног бележника и државне регистрације).

Храна коју давалац издржавања даје примаоцу мора бити у складу са потребним стандардима: роком трајања, локалном традицијом, обичајима и навикама у исхрани становника тог краја. Ако постоји таква потреба, давалац издржавања може помоћи у кувању примаоцу издржавања.

Уговором се може предвидети обезбеђивање одеће. То може бити потребна минимална гардероба, узимајући у обзир сезонске карактеристике.

Давалац издржавања, такође, може преузети обавезу плаћање погребних услуга, након смрти примаоца издржавања, с обзиром на то да прималац издржавања често нема рођака који би ову обавезу могао преузети на себе¹⁵⁶. По нашем мишљењу, чини се разумним увести ову одредбу у ГК РФ у облику императивне правне норме.

---

¹⁵³Видети: чл. 602, ст. 1 ГК РФ.

¹⁵⁴Е.В. Лебедева, Проблема содержания существенных условий договора пожизненного содержания с иждивением, *Власть*, № 1, 2011, стр. 110.

¹⁵⁵Апелляционное определение Саратовского областного суда от 06.06.2018, № 33-3667/2018, преузето 13.8.2023.

https://oblsud--sar.sudrf.ru/modules.php?name=sud_delo&srv_num=1&name_op=doc&number=1088484&delo_id=5&new=5&text_number=1

¹⁵⁶А.А. Ашикаръян, И.В. Петров, Договор пожизненного содержания с иждивением: понятие и перспективы развития в России, *Юридические науки*, том 6—2(69), 2022, стр. 160.

Да би давалац издржавања, у случају спора, могао доказати испоштованост захтева прималаца издржавања, потребно је да чува чекове и другу документацију која указује на испуњеност услова уговора¹⁵⁷.

Такође је неопходно напоменути, да заједничко пребивалиште примаоца и даваоца издржавања и постојање сталног прихода за потоњег нису предвиђени законом као обавезни услови за закључење уговора о доживотном издржавању. Ако стране у спорном споразуму нису утврдиле релевантне услове у односу на даваоца издржавања, ове околности не могу бити основ за признавање уговора доживотном издржавању ништавим¹⁵⁸.

Обавезе даваоца издржавања, предвиђене уговором, у природи, морају бити испуњене у виду обезбеђења дневних животних потреба примаоца издржавања. Истовремено, предвиђени садржај мора бити изражен у уговору у одређеном новчаном износу, који је по вредности еквивалентан целокупном издржавању.

У зависности од услова живота примаоца издржавања, као и имајући у виду његову личност, уговором о доживотном издржавању може се предвидети могућност да се давање издржавања у природи замени периодичним исплатама у новцу, током живота примаоца издржавања или другог лица, према споразуму између страна¹⁵⁹. У таквом случају, уговор о доживотном издржавању практично постаје доживотна рента¹⁶⁰.

Сходно томе, износ ових плаћања треба да одговара целокупном обиму доживотног издржавања. Могућност такве замене се може предвидети у уговору о доживотном издржавању као посебан услов, или може бити састављена у виду додатног споразума. Пређутни пристанак примаоца издржавања за примање новца уместо хране, лекова, медицинске неге, чишћења итд., није правни основ да се пренос новчаног еквивалента доживотног издржавања сматра уредним извршењем уговора даваоца издржавања.

Одсуство такве одредбе може довести до раскида уговора, као што је, на пример, ситуација у којој суд одобрава тужбени захтев за раскид уговора о доживотном

---

¹⁵⁷Определение Первого кассационного суда общей юрисдикции от 18.11.2020, № 88-24928/2020, презето 11.8.2023.

http://1kas.sudrf.ru/modules.php?name=sud_delo&srv_num=1&name_op=doc&number=6839726&delo_id=2800001&new=2800001&text_number=1

¹⁵⁸Определение Судебной коллегии по гражданским делам Верховного Суда РФ от 18.11.2014, по делу, № 18-КГ14-125, презето 11.8.2023. https://vsrf.ru/stor_pdf.php?id=621584

¹⁵⁹Видети: чл. 603 ГК РФ.

¹⁶⁰Я. А. Ключникова, Правовые проблемы определения условий договора пожизненного содержания с иждивением, *Право и политика*, № 2, 2007, стр.183.

издржавању¹⁶¹, будући да није доказано да је давалац издржавања давао примаоцу издржавање у природи док је овом било потребно из здравствених разлога и због старости. Упркос чињеници да је давалац издржавања доставио доказе о извршеним готовинским уплатама, у овом случају није потврђено да је прималац издржавања желео да замени издржавање у природи месечним новчаним исплатама.

ГК РФ одређује да уговором о доживотном издржавању мора бити утврђен целокупан износ издржавања због тога што за примаоца издржавање постаје главни, ако не и једини извор егзистенције.

Укупан износ месечног издржавања по уговору о доживотном издржавању, који предвиђа бесплатно отуђење имовине, не може бити мањи од збира два износа егзистенцијалног минимума, утврђеног у складу са законом у релевантном субјекту Руске Федерације на локацији имовине која је предмет уговора, а ако то није наведено у релевантном субјекту Руске Федерације — најмање два износа егзистенцијалног минимума утврђеног у складу са законом за целу територију Руске Федерације¹⁶².

Очигледно је да мања количина месечног издржавања не обезбеђује циљеве уговора, већ га претвара или у фиктивни уговор или у уговор који погоршава ситуацију за примаоца издржавања. Примера ради, ако је суд закључио да је давалац издржавања извршио битну повреду услова уговора о доживотном издржавању тиме што је примаоцу издржавања обезбедио издржавање у висини мањој од предвиђене уговором, уговор ће бити раскинут, имовина ће бити враћена примаоцу издржавања¹⁶³.

У циљу додатне заштите примаоца издржавања, важећи закон одређује да се месечно издржавање које се плаћа даваоцу издржавања на основи уговора о доживотном издржавању индексира, узимајући у обзир ниво инфлације¹⁶⁴.

---

¹⁶¹Определение Верховного Суда РФ от 02.10.2012, № 5-КГ12-51, преузето 17.8.2023. https://sudact.ru/vsrf/doc/Bt8LuXecZWIN/?vsrf-txt=&vsrf-case_doc=%E2%84%96+5-%D0%9A%D0%9312-51&vsrf-lawchunkinfo=&vsrf-date_from=&vsrf-date_to=&vsrf-judge=&_=1693388093961

¹⁶²Видети: чл. 602, ст. 2 ГК РФ.

¹⁶³Определение Второго кассационного суда общей юрисдикции от 09.06.2022, № 88-13417/2022, преузето 10.8.2023. https://2kas.sudrf.ru/modules.php?name=sud_delo&srv_num=1&name_op=doc&number=3719689&delo_id=2800001&new=2800001&text_number=1

¹⁶⁴Видети: чл. 318 ГК РФ.

Повезивање износа издржавања са егзистенцијалним минимумом¹⁶⁵ који се периодично повећава, служи као посебан облик индексације. Повећање егзистенцијалног минимума подразумева сразмерно повећање износа издржавања, утврђеног уговором. Ово правило се не може променити или поништити споразумом уговорних страна.

Уколико износ издржавања који се плаћа у складу са законом није индексан, прималац издржавања губи оно што је очекивао при закључењу уговора о доживотном издржавању. Суд је, разматрајући овај спор, пресудио у корист примаоца издржавања, јер је уочио битну повреду његових права. Уговор је раскинут, право својине на непокретност му је враћено¹⁶⁶.

Давалац издржавања је дужан да предузме потребне мере како се вредност коришћене имовине не би смањила у периоду пружања доживотног издржавања¹⁶⁷.

Тако, на пример, давалац издржавања је навела да је са примаоцем закључила уговор о доживотном издржавању, по којем о свом трошку мора поправити стан. Она се обратила суду са захтевом да суд донесе решење о неометању поправке стана. Давалац издржавања је савесно испунио услове из наведеног уговора, док се прималац, у више наврата, обраћао суду са захтевима за раскид уговора, позивајући се на то да она није на време платила издржавање и није извршила поправке. Суд је пресудио у корист даваоца издржавања, јер је суду доставила доказе о испуњењу својих обавеза. Одбијен је захтев примаоца издржавања за раскид уговора због непостојања доказа¹⁶⁸.

4. Однос уговора о доживотном издржавању и доживотној ренти

Назив поглавља које регулише уговор о доживотном издржавању „Рента и доживотно издржавање” даје нам основ за размишљање о томе да ли је уговор о доживотном издржавању самостални институт или вид ренте?

---

¹⁶⁵Егзистенцијални минимум 2023. године за целу територију Руске Федерације износи 14.375,00 рубљи. Чл. 8, ст. 4 Федерални закон од 05.12.2022, № 466-ФЗ „О федералном буџету на 2023 год и на планови период 2024 и 2025 годов”, преузето 15.8.2023.

https://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_433298/

¹⁶⁶Определение Судебной коллегии по гражданским делам Верховного Суда РФ от 17.04.2018, № 18-КГ18-2, преузето 15.8.2023. https://vsrf.ru/stor_pdf.php?id=1650370

¹⁶⁷Видети: чл. 604, ст. 2 ГК РФ.

¹⁶⁸Апелляционное определение Ставропольского краевого суда от 21.01.2014, по делу, № 33-166/2014, преузето 17.8.2023.

https://kraevoy--stv.sudrf.ru/modules.php?name=sud_delo&srv_num=3&name_op=doc&number=1651116&del_o_id=5&new=5&text_number=1

Према слову закона, уговором о ренти дозвољено је утврђивање обавезе плаћања на неодређено време (стална рента) или доживотно (доживотна рента).

Законодавац указује на блиску везу доживотне ренте и доживотног издржавања, када прописује у закону да се доживотна рента може установити под условима доживотног издржавања¹⁶⁹, али појам „услова” не одређује.

Основна разлика између ова два уговора се види из дефиниција доживотне ренте и уговора о доживотном издржавању.

Предмет уговорне обавезе прмаоца ренте може бити било која имовина — право својине на покретним или непокретним стварима.

У уговору о доживотном издржавању предмет уговорне обавезе прмаоца издржавања може бити искључиво непокретност.

Обавеза даваоца ренте се састоји само из периодичног плаћања прмаоцу одређеног новчаног износа или обезбеђивање средстава за његово издржавање у другом облику¹⁷⁰.

Доживотно издржавање подразумева не само исплату новца прмаоцу издржавања, већ и задовољење његових дневних потреба за становањем, храном и одећом, а, ако здравствено стање лица то захтева, и бригу о њему. Такође уговором се може предвидети и плаћање погребних услуга од стране давалаца издржавања¹⁷¹.

Цена ренте је у уговору дефинисана као износ новца који се периодично исплаћује прмаоцу издржавања током његовог живота. Износ доживотне ренте утврђен уговором, који предвиђа бесплатно отуђење имовине, месечно не сме бити мањи од износа егзистенцијалног минимума, утврђеног у складу са законом у релевантном субјекту Руске Федерације на локацији имовине која је предмет уговора, а ако то није наведено у релевантном субјекту Руске Федерације — не мање од износа егзистенцијалног минимума утврђеног у складу са законом за целу територију Руске Федерације¹⁷².

Уговором о доживотном издржавању мора бити утврђен целокупан износ издржавања. Истовремено, укупан износ месечног издржавања по уговору о доживотном издржавању, који предвиђа бесплатно отуђење имовине, не може бити

---

¹⁶⁹ Видети: чл. 583, ст. 2 ГК РФ.

¹⁷⁰ Видети: чл. 583, ст. 1 ГК РФ.

¹⁷¹ Видети: чл. 602, ст. 1 ГК РФ.

¹⁷² Видети: чл. 597, ст. 2 ГК РФ.

мањи од збира два износа егзистенцијалног минимума, утврђеног у складу са законом у релевантном субјекту Руске Федерације на локацији имовине која је предмет уговора, а ако то није наведено у релевантном субјекту Руске Федерације — најмање два износа егзистенцијалног минимума утврђеног у складу са законом за целу територију Руске Федерације¹⁷³.

Поред ових разлика, закон прецизира да у вези уговора о доживотном издржавању примењују се правила о доживотној ренти, ако правилима параграфа 4 у 33. поглављу ГК РФ није другачије одређено¹⁷⁴.

Ово значи да су одредбе о примаоцу ренте¹⁷⁵, периодичности плаћања¹⁷⁶, раскиду уговора о доживотној ренти на захтев примаоца ренте¹⁷⁷, ризику од случајног губитка имовине¹⁷⁸, сходно примењују и на доживотно издржавање.

Дакле, може се закључити да руски законодавац гледа уговор о доживотном издржавању као врсту уговора о ренти, односно доживотној ренти, са битним специфичностима за правилно правно регулисање оваквих правних односа.

5. Случајеви престанка права и обавеза из уговора о доживотном издржавању

Грађанско право РФ садржи низ посебних правила која се односе на престанак уговора о доживотном издржавању.

Ако извршимо систематску анализу релевантне норме ГК РФ, можемо издвојити посебне, специфичне за ову врсту уговора, начине престанка дејства овог правног посла:

1. Смрт примаоца издржавања;
2. Откуп непокретности;
3. Повраћај непокретности, пренете уговором.

Лична природа обавезе која настаје из уговора о доживотном издржавању повезана је само са личношћу примаоца издржавања: идентитет даваоца издржавања није од битног значаја. Дакле, дејство уговора о доживотном издржавању се завршава смрћу примаоца издржавања¹⁷⁹.

---

¹⁷³Видети: чл. 602, ст. 2 ГК РФ.

¹⁷⁴Видети: чл. 601, ст. 2 ГК РФ.

¹⁷⁵Видети: чл. 596 ГК РФ.

¹⁷⁶Видети: чл. 598 ГК РФ.

¹⁷⁷Видети: чл. 599 ГК РФ.

¹⁷⁸Видети: чл. 600 ГК РФ.

¹⁷⁹Видети: чл. 605, ст. 1 ГК РФ.

За разлику од наследноправних одредба¹⁸⁰, норме закона о доживотном издржавању не предвиђају последице ако је давалац издржавања са умишљајем усмртио примаоца издржавања. У овој ситуацији, потребно је поћи од општих принципа ГК РФ о законитости, доброј вери, разумности и праведности¹⁸¹. По нашем мишљењу, чини се разумним увести у ГК РФ одредбу о томе, да у случају ако давалац издржавања, који својим намерним противправним радњама, усмереним против примаоца доживотног издржавања, покушавао да убрза тренутак његове смрти, не може више тражити испуњење уговора. А наследници примаоца издржавања могу тражити поништавање уговора и пренос непокретности у наследство.

Законик о парничном поступку Руске Федерације не дозвољава сукцесију након смрти грађанина који је био једна од страна у спорном предмету¹⁸². Али процес проучавања судске праксе по овом питању показао је да, у случају смрти једне од страна у уговору о доживотном издржавању која је поднела захтев (док је била жива) за његов раскид суду и захтевала враћање непокретности, због неиспуњавања услова из уговора, након смрти, ту страну у уговору може заменити њен наследник¹⁸³. Овде прималац издржавања (након његове смрти — наследник) није поставио питање о неиспуњењу уговорних обавеза даваоца издржавања, што је нераскидиво повезано са примаоцем, већ о раскиду уговора и враћању непокретности, због неиспуњавања услова уговора. Захтев примаоца издржавања (наследника) о повраћају непокретности, због неиспуњења обавеза од стране даваоца издржавања, био је имовинске природе, и није био везан искључиво за његову личност.

У случају непоштовања обавеза од стране даваоца издржавања, прималац издржавања има право да захтева враћање непокретности, пренете уговором о доживотном издржавању у својину даваоца, или исплату откупне цене¹⁸⁴. Давалац

---

¹⁸⁰Гражданский кодекс Российской Федерации (часть третья) от 26.11.2001, № 146-ФЗ (ред. от 24.07.2023), (с изм. и доп., вступ. в силу с 04.08.2023), преузето 18.8.2023. https://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_34154/

¹⁸¹Д.А. Пендак, Риски, связанные с договором пожизненного содержания с иждивением, *Вестник науки*, № 2 (23), том 2, 2020, стр. 74.

¹⁸²Чл. 220 Гражданский процессуальный кодекс Российской Федерации от 14.11.2002, № 138-ФЗ, (ред. от 24.06.2023, с изм. от 20.07.2023), преузето 17.8.2023.

https://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_39570/

¹⁸³Обзор судебной практики Верховного Суда Российской Федерации, № 4 (2018), (утв. Президиумом Верховного Суда РФ 26.12.2018), (ред. от 01.06.2022), преузето 17.8.2023.

https://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_409601/

¹⁸⁴Видети: чл. 594 ГК РФ.

издржавања нема право да захтева накнаду трошкова, насталих у вези са издржавањем примаоца издржавања¹⁸⁵.

У пракси можемо видети да се не добијање сагласности¹⁸⁶ од стране примаоца издржавања, да давалац издржавања отуђи, заложи или на други начин оптерети непокретности које су му пренете, ради обезбеђења доживотног издржавања користи на суду као основ за раскид уговора о доживотном издржавању. На пример у случају где је давалац издржавања, без неопходне сагласности, уселио станаре у стан¹⁸⁷.

Таква сагласност, иако то није изричито наведено у законским прописима, мора се добити у писаној форми. Ово правило је законодавац увео у циљу заштите примаоца издржавања као уговорне стране, заинтересоване за непроменљивост степена његовог материјалног обезбеђења, у случају евентуалне промене даваоца издржавања и отуђења непокретности где он станује, другом лицу.

Пошто се опште одредбе о ренти примењују и на уговор о доживотном издржавању, у случају отуђења непокретности, на темељу уговора о доживотном издржавању обавезе се преносе на стицаоца имовине¹⁸⁸.

Истовремено, лице које је пренело непокретност, оптерећену уговором о доживотном издржавању у власништво другог лица, сноси супсидијарну одговорност са њим¹⁸⁹ за захтеве примаоца издржавања који су настали у вези са непоштовањем уговора, осим ако ГК РФ, други закон или уговор предвиђа солидарну одговорност¹⁹⁰.

Током нашег истраживања, у пракси, није пронађен ниједан случај у којем би прималац доживотног издржавања захтевао враћање откупне цене непокретности. По правилу, захтеви су повезани са раскидом уговора и враћањем имовине¹⁹¹. Као што на пример у случају где је прималаца издржавања истакао да давалац издржавања не испуњава обавезе по уговору, не обезбеђује храну и одећу, не врши текуће поправке у стану, не плаћа стамбено-комуналне услуге о свом трошку.

---

¹⁸⁵Видети: чл. 605, ст. 2 ГК РФ.

¹⁸⁶Видети: чл. 604, ст. 1 ГК РФ.

¹⁸⁷Апелляционное определение Новосибирского областного суда от 13.11.2014, по делу № 33-9464/2014, преузето 17.8.2023.

https://oblsud--nsk.sudrf.ru/modules.php?name=sud_delo&srv_num=1&name_op=doc&number=1298135&delo_id=5&new=5&text_number=1

¹⁸⁸Видети: чл. 585, ст. 1 ГК РФ.

¹⁸⁹Видети: чл. 399 ГК РФ.

¹⁹⁰Видети: чл. 586, ст. 2 ГК РФ.

¹⁹¹Апелляционное определение Московского городского суда от 12.04.2021, № 33-15317/2021, преузето 17.8.2023. <https://mos-gorsud.ru/mgs/services/cases/appeal-civil/details/ff5abaa0-986f-11eb-9eae-e947f5c51f7f>

6. Сличности и разлике између српског и руског уговора о доживотном издржавању

Попут руског законодавца и српски нормотворац регулише уговор о доживотном издржавању, са специфичностима које су настале током њихове еволуције у правним системима Руске Федерације и Републике Србије. Постоји више сличности које их спајају, као што су, на пример, уговорне стране, алеаторни карактер, дуготрајност, форма уговора, немогућност намиривања нужног дела. Али, ипак, српски уговор о доживотном издржавању знатно се разликује од руског, где се прималац издржавања обавезује да се, после његове смрти, на даваоца издржавања пренесе својина тачно одређених ствари или каква друга права, а давалац издржавања се обавезује да га, као накнаду за то, издржава и да се брине о њему, до краја његовог живота, и да га после смрти сахрани¹⁹². Битне разлике се могу уочити из дефиниције овог правног посла и упоређивања појединих норми ЗН и ГК РФ:

1. Српски законодавац одређује као предмет уговорне обавезе примаоца издржавања пренос одређеног имовинског права на даваоца издржавања, то могу бити покретне или непокретне ствари. Предмет уговорне обавезе примаоца доживотног издржавања у руском праву може бити искључиво пренос права својине на непокретности.
2. Српски уговор о доживотном издржавању је консенсуални, јер се сматра да је пуноважно настао када су уговорачи постигли сагласност о битним условима уговора. Руски уговор о доживотном издржавању је реалан, зато што се сматра закљученим од момента преноса непокретности на даваоца издржавања.
3. Реализација обавезе примаоца издржавања одложена је после његове смрти, па због тога он може располагати имовином, која је предмет уговора о доживотном издржавању у Србији. Обавеза примаоца издржавања у руском праву се реализује одмах и пренос права својине на непокретност подлеже упису у јединствени државни регистар Федералне службе за државну регистрацију, катастар и картографију. Давалац издржавања формално постаје власник непокретности, али не може без сагласности примаоца да отуђи, заложи или на други начин оптерети непокретности које су му пренете ради обезбеђења

---

¹⁹²Видети: чл. 194 ЗН.

доживотног издржавања. Такво право он стиче након смрти примаоца доживотног издржавања.

4. Обавеза даваоца издржавања да, након смрти, сахрани примаоца издржавања је обавезан део српског уговора о доживотном издржавању. Иста обавеза у руском уговору је опциона.
5. По својој правној природи уговор о доживотном издржавању у Србији носи облигационоправни карактер, али регулише се наследноправним прописима. Руски уговор је регулисан само облигационоправним нормама.
6. Српски законодавац као разлоге за раскид уговора о доживотном издржавању одређује: поремећај односа уговорних страна¹⁹³ и битно промењене околности¹⁹⁴. Ови разлози не постоје у одредбама руског закона, али за разлику од српског, само прималац издржавања, може као посебно заштићен субјект уговорног односа, захтевати раскид уговора о доживотном издржавању.

---

¹⁹³ Видети: чл. 201 ЗН.

¹⁹⁴ Видети: чл. 202 ЗН.

IV. УГОВОР О УСТУПАЊУ И РАСПОДЕЛИ ИМОВИНЕ ЗА ЖИВОТА КАО ПРАВНИ ПОСАО КОЈИ НЕ ПОСТОЈИ У РУСКОМ ПРАВУ И КАО УГОВОР КОЈИ ЈЕ РЕГУЛИСАН У СРПСКОМ ПРАВУ

1. Опште карактеристике српског уговора о уступању и расподеле имовине за живота

ГК РФ не предвиђа уговор о уступању и расподеле имовине за живота. Да бисмо разумели разлог његовог одсуства у руском праву ослонимо се на српско право, које предвиђа такав споразум, и истакнимо његове главне компоненте.

Уговором о уступању и расподеле имовине за живота једна уговорна страна (уступилац имовине) уступа и расподељује за живота другој уговорној страни (прималац имовине), са накнадом или без ње, своју имовину или њен део, који постоји у време његовог закључења¹⁹⁵.

Уговор је облигационоправне природе, који производи наследноправне последице, због чега је регулисан нормама ЗН, који даје право да предак уговором својим потомцима уступа и раздељује имовину¹⁹⁶. На први поглед, уговор о уступању и расподеле имовине за живота је веома сличан поклону, али он има наследноправно дејство, које се изражава у немогућности укључења предмета уговора у уступичеву заоставштину и намирања нужног дела наследника, што га чини посебним и значајним облигационоправним уговором за установу наслеђивања.

Уговорне стране код уговора о уступању и расподеле имовине за живота су стриктно одређене законом¹⁹⁷.

Са једне стране је уступилац имовине, који је увек предак. То може бити једно лице или пар предака, на пример, супружници. У вези са пословном способношћу уступича у уговору о уступању и расподеле имовине за живота, законодавац ништа није предвидео, али због облигационоправне природе уговора, уступилац треба да има потпуну пословну способност да закључи уговор о уступању и расподеле имовине за

---

¹⁹⁵Н. Стојановић, Облигационоправни уговори од посебног значаја за наследно право и установу нужног дела, *Зборник радова „Тридесет година Закона о облигационим односима de lege lata i de lege ferenda”*, Крагујевац, 2009, стр. 447.

¹⁹⁶Видети: чл. 182 ЗН.

¹⁹⁷Н. Крстић, Неке специфичности у регулисању уговора о уступању и расподели имовине за живота у српском и македонском праву, *Social Trend in the Global World, зборник радова са трће научне конференције*, Штип, 2016, стр. 60.

живота¹⁹⁸. За лице потпуно или делимично лишено пословне способности, уговор закључује његов старатељ, уз одобрење органа старатељства¹⁹⁹.

Са друге стране је прималац имовине, који је потомак уступиоца. То може бити једно или више лица, који су по правилима редовног законског наслеђивања позвани да наследе заоставштину, након смрти уступиоца. ЗН не објашњава појам „потомци”, али текст закона подразумева да су то биолошки потомци уступиоца. Као што се у теорији напомиње, није противно закону, потомци могу бити и усвојеници из потпуног усвојења²⁰⁰ и из непотпуног у случају, ако та права при усвојењу нису ограничена или искључена²⁰¹. Улогу уступичевог потомка може имати његов брачни друг, ако је са тиме сагласан²⁰².

Српски законодавац је за овај уговор одредио низ посебних услова, која морају да буду испуњени. Као услов пуноважности појављује се сагласност свих уступичевих потомака који ће по закону бити позвани на наслеђе у случају смрти уступиоца²⁰³. Таква сагласност може бити накнадно дата од стране потомка²⁰⁴, у супротном, у недостатку сагласности једног од могућих наследника на уговор о уступању и расподеле имовине за живота примењиваће се норме које регулишу поклон²⁰⁵.

Али ово правило о сагласности има изузетака који чине уговор о уступању и расподеле имовине за живота пуноважним и када уступичив будући наследник није дао сагласност за његово склапање. Дакле, уговор ће произвести правне последице, настале након његовог закључења, ако потомак који није дао сагласност:

1. умре пре уступиоца;
2. одрекне се наслеђа;
3. недостојан је за наслеђивање, а не остави потомство²⁰⁶.

---

¹⁹⁸Чл. 56 Закона о облигационим односима, *Службени лист СФРЈ*, бр. 29/78, 39/85, 45/89, 57/89, *Службени лист СРЈ*, бр. 31/93, *Службени лист СЦГ*, бр. 1/2003 — Уставна повеља, *Службени гласник РС*, бр. 18/2020.

¹⁹⁹Чл. 140 Породичног закона, *Службени гласник РС*, бр. 18/2005, 72/2011, 6/2015.

²⁰⁰Видети: чл. 34 ЗН; Д. Теранић, *Наследноправна дејства усвојења*, докторска дисертација, Крагујевац, 2015, стр. 445 и даље.

²⁰¹Видети: чл. 35, ст. 1 ЗН; С. Сворцан, *Коментар Закона о наслеђивању Србије, са судском праксом*, Крагујевац, 2004, стр. 392.

²⁰²Видети: чл. 189 ЗН.

²⁰³Видети: чл. 183, ст. 1 ЗН.

²⁰⁴Видети: чл. 183, ст. 2 ЗН.

²⁰⁵Видети: чл. 187 ЗН.

²⁰⁶Видети: чл. 183, ст. 3 ЗН.

На пуноважност уговора о уступању и расподеле имовине за живота не утиче чињењица да супружник уступиоца није обухваћен њиме. У тој ситуацији, право брачног друга на нужни део остаје недирнуто, а делови уступичеве имовине који су раздељени његовим потомцима сматрају се као поклон²⁰⁷.

Српско наследно право посебно штити интереси накнадно рођеног детета и лица које се појавило након проглашења умрлим у наследноправним односима. Али закон не спомиње утицај на пуноважност уговора чињенице да сагласност за склапање уговора о уступању и расподеле имовине за живота ових потомака не постоји.

Уговор је формалан и недостатак у форми повлачи његову ништавост²⁰⁸. Уговор мора имати облик јавнобележнички потврђене (солемнизоване) исправе, која садржи напомену у клаузули о потврђивању да јавни бележник упозорио уговорнике на то да уступљена имовина не улази у уступичеву заоставштину²⁰⁹ и да се њоме не могу намирити његови нужни наследници.

Предмет уговора о уступању и расподеле имовине за живота се састоји од предмета уговорних обавеза уступиоца и примаоца имовине.

Предмет уговорне обавезе уступиоца је да уступи и расподели своја имовинска права, или њихов део, који постоји у време закључења уговора²¹⁰. Добара која ће уступилац да стекне, након склапања споразума и након његове смрти, улазе у заоставштину, не могу бити предмет уговора о уступању и расподели имовине за живота. У супротном уговор ће бити ништав²¹¹.

Предмет уговорне обавезе примаоца може бити да обезбеди уступиоцу, његовом брачном другу, или за обоје, или за ког другог:

- право уживања на свим или неким уступљеним добрима;
- доживотну ренту у стварима или новцу;
- доживотно издржавање или какву другу накнаду²¹².

Закон прописује последице смрти једног од лица (супружника), у чију корист су били уговорени уживање или доживотна рента. У овом случају, уживање или рента

---

²⁰⁷ Видети: чл. 189, ст. 2 и 3 ЗН.

²⁰⁸ Видети: чл. 184 ЗН.

²⁰⁹ Видети: чл. 186 ЗН.

²¹⁰ Видети: чл. 185, ст. 1 ЗН.

²¹¹ Видети: чл. 185, ст. 2 ЗН.

²¹² Видети: чл. 188, ст. 1 ЗН.

припадају у целини преживелом лицу све до његове смрти, ако друге последице нису означене уговором или ако што друго не произлази из околности конкретног случаја.

Уговор о уступању и расподеле имовине за живота може имати одлике теретног правног посла, али у доста случајева у пракси потомци добију имовину без надокнаде. Онда такав уговор је добротини правни посао²¹³.

Уговором се може предвидети обавеза потомака да одговарају за дугове претка, али по правилу потомци за њих не одговарају²¹⁴.

Међу потомцима, после уступања и расподеле имовине на основу уговора, настаје обавеза јемства исто као и за наследнике након деобе наслеђа²¹⁵.

Обавезе примаоца имовине нису ограничене законом. Осим означених обавеза, уговорне стране могу предвидети и друге различите обавезе за примаоца. Оне ће бити у форми налога, где прималац имовине обавезан учинити нешто уступиоцу или неком трећем лицу, да се уздржи или да трпи одређено поступање.

Уступилац имовине има право захтевати повраћај свега што је било уговором о уступању и расподеле имовине за живота дато примаоцу у случају када је прималац показао грубу неблагодарност према уступиоцу. При томе, у тексту закона није тачно одређено шта се може јавити као „груба неблагодарност”. Али судска пракса тумачи овај појам као велику крајњу незахвалност потомка²¹⁶, која се исказује у грубом поступку занемаривања дужности, поштовања, грубој повреди неке моралне обавезе²¹⁷. Изречене увреде или нека друга груба реч, која је по оцени првостепеног суда уобичајена међу блиским члановима уже породице, када дође до неслагања, не могу довести до закључка о постојању грубе неблагодарности која би оправдала раскид, односно опозив уговора²¹⁸.

До раскида уговора о уступању и расподеле имовине за живота са истим последицама може доћи и ако прималац не испуњава уговорне обавезе, тачније не даје издржавање претку или коме другоме, или не намирује уступиочиве дугове²¹⁹.

---

²¹³Видети: чл. 188, ст. 2 ЗН.

²¹⁴Видети: чл. 190, ст. 1 ЗН.

²¹⁵Видети: чл. 191 ЗН.

²¹⁶Пресуда Апелационог суда у Нишу, Гж.бр. 4041/17, од 02.11.2017. године, преузето 18.10.2023. <http://www.ni.ap.sud.rs>

²¹⁷Пресуда Апелационог суда у Београду, Гж 5445/2017, од 18. 06. 2018. године, преузето 18.10.2023. <https://sudskapraksa.sud.rs>

²¹⁸Пресуда Апелационог суда у Београду, Гж 1444/2022, од 22. 03. 2023. године, преузето 18.10.2023. <https://sudskapraksa.sud.rs>

²¹⁹Видети: чл. 192, ст. 1 и 2 ЗН.

Значајна је овде и улога суда, који извршава процену неизвршења других обавеза примаоца имовине и њихов значај за уступилоца, узимајући у обзир и друге битне околности. Суд треба одлучити да ли уступилац има право на враћање датих добара, или право да тражи принудно извршење терета²²⁰.

Прималац имовине може, после уступочеве смрти, захтевати нужни део, ако је вратио примљено након раскида уговора о уступању и расподеле имовине за живота. Ова чињеница ће имати утицај на даље дејство уговора, због делова имовине које је оставилац уступио осталим потомцима и брачном другу. Они ће се сматрати као поклон, при утврђивању нужног дела потомка, са ким је уговор био раскинут²²¹.

2. Разлози непостојања уговора о уступању и расподеле имовине за живота у руском праву

Руски наследноправни прописи, како је већ било речено, не предвиђају уговор о уступању и расподеле имовине за живота, због нормираног уговора о наслеђивању, а такође и због ширег тумачења права располагања имовином, слободе уговарања и слободе завештања.

ГК РФ прецизира да власник има право, по сопственом нахођењу, да изврши било које радње у вези са својом имовином које нису у супротности са законом и другим правним актима и не крше права и законски заштићене интересе других лица, укључујући отуђење имовинских добара, њихово преношење на друге, а да притом остане власник, залагање имовине и њено оптерећење на друге начине²²². Када је лице једини власник одређене ствари, његово право својине у начелу се може ограничити само на основу федералног закона²²³. Власништво и коришћење ствари у заједничкој својини врши се према договору свих њених учесника, а ако се споразум не постигне, на начин који одреди суд²²⁴.

Власник ствари може њоме располагати, закључујући уговоре са физичким и правним лицима²²⁵. На обавезе које произилазе из уговора примењују се опште одредбе о облигационим односима²²⁶, осим ако није другачије одређено закоником. То значи да

---

²²⁰Видети: чл. 192, ст. 3 ЗН.

²²¹Видети: чл. 193 ЗН.

²²²Видети: чл. 209, ст. 2 ГК РФ.

²²³Видети: чл. 55 ст. 3 К РФ; чл. 1 ст. 2 ГК РФ.

²²⁴Видети: чл. 247, ст. 1 ГК РФ.

²²⁵Видети: чл. 421 ГК РФ.

²²⁶Видети: чл. 307—419 ГК РФ.

ће се правила о нужном делу примењивати само на уговор о наслеђивању²²⁷, из разлога што је то непосредно предвиђено законом и произлази из суштине наследноправних обавеза уговорних страна.

Ако упоредимо српски уговор о уступању и расподеле имовине за живота и руски уговор о наслеђивању, можемо видети да уговори имају доста сличности:

- настанак уговора зависи само од воље предака;
- као и у српском уговору, у руском уговору о наслеђивању једна уговорна страна може бити предак, а друга страна може бити потомак (уговорни наследник);
- супружници могу бити стране уговорнице;
- уговори су формални и морају да буду потврђени од стране јавног бележника;
- код оба правна посла потомци могу имати обавезе одређене договором, а и не морају, у зависности од тога како се уговорне стране договоре;
- оба споразума штите права нужних наследника.

Међутим, постоје и битне разлике између ова два уговора:

- руски законодавац не тражи од претка (уговорном оставиоцу) добијање сагласности потомака — будућих наследника за закључење уговора о наслеђивању, као што је случај са уговором о уступању и расподели имовине за живота. Што се тиче права на нужни део, ако је оно повређено уговором о наслеђивању, потомак (уговорни наследник) може да се обрати суду и оспори овај споразум независно да ли је он страна уговора или није, уз поштовање рокова на жалбу.
- у руском уговору о наслеђивању имовинска права преносе се након смрти претка (уговорног оставиоца), задржавајући право да на било који други начин располаже својом имовином. Имовинска права преносе се за живота у српском уговору о уступању и расподели имовине за живота, што га чини сличним руском уговору о доживотном издржавању.
- руски уговор о наслеђивању даје могућност претку (уговорном оставиоцу) да обећа своју будућу имовину. Српским уговором о уступању и расподели имовине за живота то је забрањено.

Још један уговор, који битан за наше истраживање је руски уговор о поклону. Ако се у српском праву, у појединим случајевима, на уговор о уступању и расподели

---

²²⁷Видети: чл. 1140.1, ст. 6 ГК РФ.

имовине за живота примењују правила о поклону, у руском праву овај уговор има сасвим супротно значење и то је зато што:

- руски уговор о поклону има искључиво облигационоправну природу и на њега се примењују опште одредбе о облигационим односима. То значи да се правила о нужном делу неће примењивати;
- поклоњена имовина не улази у заоставштину и из ње се не могу намирити нужни наследници;
- уговор који предвиђа пренос поклона на поклонопримца, након смрти дародавца, је ништав. За ову врсту поклона важе правила грађанског наследног права²²⁸.

Дакле, упоређивање различитих руских уговора од посебног значаја за наследно право са српским уговором о уступању и расподели имовине за живота је показало да овај уговор не постоји у руском праву с разлогом. Такви руски уговори као што су доживотно издржавање и уговор о поклону спадају у групу уговора који дају особи (укључујући и претка), да располаже својом имовином, како пожели, и тиме неће нарушити права потомака (будућих наследника), јер њихова права произлазе тек након отварања заоставштине. Предмет ових уговора не улази у заоставштину и из њега се не могу намирити нужни наследници. А постојећи уговор о наслеђивању у потпуности може обезбедити претку располагање његовом имовином, уз заштиту права потомака – будућих наследника.

---

²²⁸ Видети: чл. 572, ст. 3 ГК РФ.

ЗАКЉУЧАК

Разматрање уговора од посебног значаја за установу наслеђивања у савременом руском праву дало је веома занимљиве резултате.

Иако руски законодавац не спомиње: уговор о садржини завештања, уговор о одрицању од наслеђа које није отворено и уговор о будућем наследству или испоруци, ми сматрамо да су то забрањени правни послови у руском наследном праву. Разлог за то лежи у чињеници да њихов садржај противречи праву на наслеђе, гарантованом ГК РФ, и основном принципу наслеђивања — слободи завештања. Такође, наведени уговори не поштују моменат отварања наслеђа, што је неопходан основ за настанак права и обавеза учесника у наследноправном односу.

Анализа руског уговора о наслеђивању показала је да је реч о грађанско-правној установи двојне правне природе. Уговор о наслеђивању може се окарактерисати као уговорна структура чије закључивање има за главни циљ генерисање последица насталих из установе наслеђивања. Овај уговор, због одређеног утицаја на њега правила која се односе на завештања даје потенцијалном оставиоцу широк спектар могућности при избору начина на који ће располагати својом имовином након смрти. То се односи на права да се одреди извршилац уговора; могућност назнаке у њему сингуларних располагања, као што су испорука и налог; навођење супружника као наследника, или састављање заједничког уговора о наслеђивању где су они једна уговорна страна, као и могућност да се испуњење одређених дужности потенцијалним наследницима стави под услове.

Важно је напоменути да уговор о наслеђивању може садржати не само располагања имовином на случај смрти, већ и регулисати однос између уговорног оставиоца и будућег наследника пре отварања заоставштине, намећући му обавезу да изврши било какве радње имовинске или неимовинске природе које нису противречне закону. Упркос чињеници да је фокус пажње на уговорном оставиоцу, руски законодавац штити и права и легитимне интересе уговорних наследника, указујући да услови уговора о наслеђивању не могу да буду у супротности са правилима о нужном делу нужних наследника. Стога, по нашем мишљењу, српски законодавац то треба да узме у обзир и да овај споразум учини дозвољеним правним послом, који ће унапредити конзервативни систем наслеђивања и учини га ефикаснијем.

Обрада уговора о доживотном издржавању у савременом руском праву показала да је то комплексан правни институт са широком применом у пракси. Његове најважније компоненте су предмет уговора — непокретност; субјект, посебно заштићен законом — прималац издржавања; наследноправне последице — имовина не улази у заоставштину и из ње се не могу намирити нужни наследници.

Наравно, постоји потреба за унапређивањем ове установе и затварањем празнине у закону. То је могуће уз прецизирање и разраду правних норми којима се уређују такви грађански односи.

Упоредјујући српски и руски уговор о доживотном издржавању, дошли смо до закључка да они нису идентични по свом правном значењу. Обједињују их уговорне стране, алеаторни карактер, дуготрајност, форма уговора, немогућност намиривања нужног дела, али разлике између њих чине их различитим правним инструментима.

Разлог непостојања уговора о уступању и расподели имовине за живота у руском наследном праву образложили смо кроз осврт на српски уговор о уступању и расподели имовине за живота и дошли смо до закључка да већ постојећи уговор о наслеђивању може пружити веће могућности уговорним странама.

ПОПИС КОРИШЋЕНЕ ЛИТЕРАТУРЕ

Уџбеници, монографије, коментари и чланци домаћих аутора

1. Антић Оливер, *Наследно право*, Београд, 2011, Правни факултет у Београду.
2. Антић Оливер, Балиновац Зоран, *Коментар закона о наслеђивању*, Београд, 1996, Номос.
3. Благојевић Борислав, *Наследно право СФРЈ, са освртом на права других држава*, Београд, 1964, Завод за издавање уџбеника Социјалистичке Републике Србије.
4. Ђурђевић Дејан, Увођење уговора о наслеђивању у српско право, *Анали правног факултета у Београду*, бр. 2/2009, стр.186—211, преузето 04.10.2023. https://anali.rs/xml/200-/2009c/2009-2c/Anali_2009-2_186-211.pdf
5. Константиновић Михаило, Опште напомене уз Тезе за предпројект Закона о наслеђивању, *Архив за правне и друштвене науке*, 3/1947, стр. 335—347.
6. Крстић Новак, Неке специфичности у регулисању уговора о уступању и расподели имовине за живота у српском и македонском праву, *Social Trend in the Global World, зборник радова са трће научне конференције*, Правни факултет у Штипу, Штип, 2016, стр. 53—78.
7. Марковић Божидар, *Закон о наслеђивању са објашњењима и напоменама*, Београд, 1955, Архива за правне и друштвене науке.
8. Марковић Лазар, *Наследно право, трећа књига Грађанског права*, Београд, 1930, Штампарија „Дом”.
9. Сворцан Слободан, *Коментар Закона о наслеђивању Србије, са судском праксом*, Крагујевац, 2004, Правни факултет Крагујевац.
10. Сворцан Слободан, *Наследно право*, Крагујевац, 2006, Правни факултет, Институт за правне и друштвене науке.
11. Стојановић Наташа, Зашто је уговор о наслеђивању забрањен у нашем праву?, *Правни живот*, бр. 10/2003, стр. 163—179.
12. Стојановић Наташа, *Наследно право*, 2. измењено и допуњено изд., Ниш, 2022, Правни факултет универзитета у Нишу, Центар за публикације.
13. Стојановић Наташа, Облигационоправни уговори од посебног значаја за наследно право и установа нужног дела, *Зборник радова „Тридесет година Закона о облигационим односима de lege lata i de lege ferenda”*, Крагујевац, 2009, Правни факултет, стр. 445—456.
14. Ћеранић Димитрије, *Наследноправна дејства усвојења*, докторска дисертација, Крагујевац, 2015, Правни факултет Универзитета у Крагујевцу.

Уџбеници, монографије, коментари и чланци страних аутора

1. Ашикаръян А.А., Петров И.В., Договор пожизненного содержания с иждивением: понятие и перспективы развития в России, *Юридические науки*, том 6—2(69), 2022, стр. 159—161.
2. Binder Johannes, *Bürgerliches Recht, Erbrecht*, Berlin, 1923.
3. Бородина П.А., Алеаторный характер договора пожизненного содержания с иждевением, *Вестник магистратуры*, № 6 (45), том 3, 2015, стр. 12—13.

4. Бушлякова Д.В., К вопросу о проблемах применения наследственного договора в Российской Федерации, *Евразийская адвокатура*, № 4 (17), 2015, стр. 50—52, преузето 01.10.2023.
<https://cyberleninka.ru/article/n/k-voprosu-o-problemah-primeneniya-nasledstvennog-o-dogovora-v-rossiyskoj-federatsii/viewer>
5. Гордон М.В., *Наследование по закону и завещанию*, Москва, 1976, Юридическая литература.
6. Гонгало Б.М., *Гражданское право: Учебник. В 2 т. / Т. 2.—2-е изд., перераб. и доп.*, Москва, 2017, Статут.
7. Девицын М.Ю., О недопустимости условных завещаний, *Наследственное право*, № 1, 2009, стр. 14—16.
8. Дымский Д.А., Актуальные проблемы наследственного договора в российском праве, *Образование и право*, №4, 2022, стр. 168—173.
9. Золотухин Д.Г., Новелла российского законодательства — наследственный договор, *Отечественная юриспруденция*, № 7 (32), 2018, стр. 20—23, преузето 01.10.2023.
<https://cyberleninka.ru/article/n/novella-rossiyskogo-zakonodatelstva-nasledstvennyu-dogovor/viewer>
10. Катаева Д.Ю., Эккерт Т.В., Новеллы в гражданском законодательстве: наследственный договор, Сборник Всероссийской студенческой научно-практической конференции „Актуальные проблемы гражданского права и процесса: взгляд молодого ученого”, Отв. составитель И.А. Сыкалов, Пермский институт Федеральной службы исполнения наказаний, Пермь, 2019, стр.125—129.
11. Ключникова Я.А., Правовые проблемы определения условий договора пожизненного содержания с иждивением, *Право и политика*, № 2, 2007, стр. 180—187.
12. Крашенинников П.В., *Наследственное право (включая наследственные фонды, наследственные договоры и совместные завещания)*, 4-е изд., перераб. и доп., Москва, 2021, Статут.
13. Лебедева Е.В., Проблема содержания существенных условий договора пожизненного содержания с иждивением, *Власть*, № 1, 2011, стр.109—112.
14. Маковский А.Л. , Как лучше гарантировать наследование, *Законодательство и экономика*, № 3—4, 1997, стр. 37—38.
15. Митрофанова И.А., Условное завещание как вид сделки, совершенной под условием, Вестник Нижегородского университета им. Н. И. Лобачевского, *Право*, № 2, 2019,стр. 103—108.
16. Мыскин А.В., Терра инкогнита наследственного права. К вопросу о допустимости совершения условных завещаний (часть вторая), *Нотариус*, № 4, 2021, стр, 29—33, преузето 25.09.2023.
<https://www.consultant.ru/cons/cgi/online.cgi?req=doc&base=CJI&n=136536&cacheid=0209321DAFC70F6201CF651183EFEA73&mode=splus&rnd=34gGew#wNsGpqTOlulTtz8N>
17. Мыскин А.В., Терра инкогнита наследственного права. К вопросу о допустимости совершения условных завещаний, (часть третья), *Нотариус*, № 5, 2021, стр. 30—34, преузето 25.09.2023.

<https://www.consultant.ru/cons/cgi/online.cgi?req=doc&base=CJI&n=137841&cacheid=86665B51318BECB3432B24514C925217&mode=splus&rnd=34gGew#vkGHpqTOnWbD7DfB>

18. Мыскин А.В., Терра инкогнита наследственного права. К вопросу о допустимости совершения условных завещаний, (часть четвёртая), *Нотариус*, № 6, 2021, стр. 23—26, преузето 25.09.2023.
<https://www.consultant.ru/cons/cgi/online.cgi?req=doc&base=CJI&n=138341&cacheid=86665B51318BECB3432B24514C925217&mode=splus&rnd=34gGew#74MНpqTKniZ5rJY0>
19. Пендак Д.А., Риски, связанные с договором пожизненного содержания с иждивением, *Вестник науки*, № 2 (23), том 2, 2020, стр.71—74.
20. Побужанская Л.С., Веселова Н.Н., Правовое регулирование отказа вступления в наследование по гражданскому законодательству, *Центр научного сотрудничества „Интерактив плюс”*, 2014, стр. 219—222, преузето 29.9.2023.
<https://interactive-plus.ru/e-publications/e-publication-102.pdf>
21. Путинцева Е.П., Содержание завещаний по законодательству РФ и ФРГ, *Нотариальный вестник*, № 5, 2008, стр. 26—30.
22. Рясенцев В.А., *Сделки по советскому гражданскому праву. Представительство и сделки в современном гражданском праве*, Москва, 2006, Статут.
23. Серов В. Н., К вопросу правового регулирования наследственного фонда в Российской Федерации, *Юридические науки*, том 3-3 (78), 2023, стр. 59—61.
24. Скузоватов В.Ю., Особенности заключения договора пожизненного содержания с иждивением, *Пробелы в российском законодательстве*, № 3, 2013, стр. 84—86.
25. Суханов Е.А., *Российское гражданское право: Учебник: В 2-х томах. Том I. Общая часть. Вещное право. Наследственное право. Интеллектуальные права. Личные неимущественные права*, Москва, 2011, Статут.
26. Тихонова Е.А., Наследственный договор как новое основание для наследования: понятие и характеристика, *Сборник статей II Международной научно-практической конференции „Юриспруденция в теории и на практике: актуальные вопросы и современные аспекты”*, Наука и Просвещение, ИП Гуляев Г.Ю., Пенза, 2019, стр. 191—195.
27. Улезько А.Ю., Алексеенко Т. Р., Завещание под условием: отдельные аспекты, Ученые записки Крымского федерального университета им. В. И. Вернадского, *Юридические науки*, № 3, том 8 (74), 2022, стр. 192—196.
28. Франчози Дж., *Институционный курс римского права*, Перевод с итальянского, отв. ред. Л.Л. Кофанов, Москва, 2004, Статут.
29. Шевчук С.С., Наследственный договор и его место в системе гражданско-правовых договоров, *Вестник Санкт-Петербургской юридической академии*, № 4 (49), 2020, стр. 73—78.

ПРОПИСИ И ОСТАЛА ИСТРАЖИВАЧКА ГРАЃА

Извори

1. Гражданский кодекс Российской Федерации (часть первая) от 30.11.1994, № 51-ФЗ, (ред. от 24.07.2023), (с изм. и доп., вступ. в силу с 01.08.2023), преузето 25.9.2023. https://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_5142/
2. Гражданский кодекс Российской Федерации (часть вторая) от 26.01.1996, № 14-ФЗ (ред. от 24.07.2023), преузето 25.9.2023. https://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_9027/
3. Гражданский кодекс Российской Федерации (часть третья) от 26.11.2001, № 146-ФЗ, (ред. от 24.07.2023), (с изм. и доп., вступ. в силу с 04.08.2023), преузето 11.9.2023. https://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_34154/
4. Гражданский процессуальный кодекс Российской Федерации от 14.11.2002, № 138-ФЗ, (ред. от 24.06.2023, с изм. от 20.07.2023), преузето 17.8.2023. https://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_39570/
5. Закон о наслеђивању, *Службени гласник РС*, бр. 46/95, 101/2003 и 6/2015.
6. Закон о облигационим односима, *Службени лист СФРЈ*, бр. 29/78, 39/85, 45/89, 57/89, *Службени лист СРЈ*, бр. 31/93, *Службени лист СЦГ*, бр. 1/2003 – Уставна повеља, *Службени гласник РС*, бр. 18/2020.
7. Конституция Российской Федерации (принята всенародным голосованием 12.12.1993 с изменениями, одобренными в ходе общероссийского голосования 01.07.2020), преузето 22.09.2023. <http://pravo.gov.ru>
8. Методические рекомендации по удостоверению завещаний и наследственных договоров, (утв. решением Правления ФНП, от 02.03.2021, протокол № 03/21), преузето 01.10.2023. <https://www.consultant.ru/cons/cgi/online.cgi?req=doc&rnd=mTIMQQ&base=LAW&n=414568&dst=100087&field=134#jTfwSrTiyDr2HOWz>
9. Нацрт Закона о наслеђивању са објашњењима, Београд, 1954, стр. 81.
10. Новая редакция ГК РФ с комментариями и изменениями на 2022—2023 год, преузето 12.8.2023. <https://gkodeksrf.ru/>
11. Поролични закон, *Службени гласник РС*, бр. 18/2005, 72/2011 и 6/2015.
12. Преднацрт Грађанског законика Републике Србије, књига пета, Наслеђивање, Београд, 2019, преузето 05.10.2023. https://www.paragraf.rs/nacrti_i_predlozi/280519-prednacrt-gradjanskog-zakonika-republike-srbije.html
13. Пояснительная записка к проекту федерального закона, № 801269-6 „О внесении изменений в части первую, вторую и третью Гражданского кодекса Российской Федерации, а также в отдельные законодательные акты Российской Федерации”, (в части совершенствования наследственного права) преузето 01.9.2023. <https://base.garant.ru/57720382/>
14. Федеральный закон от 13.12.1996, № 150-ФЗ, (ред. от 06.02.2023), „Об оружии”, (с изм. и доп., вступ. в силу с 15.07.2023), преузето 01.10.2023. <https://www.consultant.ru/cons/cgi/online.cgi?req=doc&rnd=zInRUA&base=LAW&n=436860&dst=100286&field=134#zuK0TrTOEsQakUIk>
15. Федеральный закон от 30.12.2012, № 302-ФЗ (ред. от 04.03.2013) „О внесении изменений в главы 1, 2, 3 и 4 части первой Гражданского кодекса Российской Федерации”, преузето 08.8.2023.

- https://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_140188/
16. Федеральный закон, от 19.07.2018, № 217-ФЗ, „О внесении изменений в статью 256 части первой и часть третью Гражданского кодекса Российской Федерации”, преузето 01.9.2023.
<https://www.consultant.ru/cons/cgi/online.cgi?req=doc&rnd=RRGHw&base=LAW&n=302862&dst=100055&field=134#u3LsNrTw9yaQtdAe1>
  17. Федеральный закон от 05.12.2022, № 466-ФЗ „О федеральном бюджете на 2023 год и на плановый период 2024 и 2025 годов”, преузето 15.8.2023.
https://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_433298/

Судске одлуке

1. Апелляционное определение Московского городского суда от 12.04.2021, № 33-15317/2021, преузето 17.8.2023.
<https://mos-gorsud.mgs/services/cases/appeal-civil/details/ff5abaa0-986f-11eb-9eae-e947f5c51f7f>
2. Апелляционное определение Новосибирского областного суда от 13.11.2014, № 33-9464/2014, преузето 17.8.2023.
https://oblsud--nsk.sudrf.ru/modules.php?name=sud_delo&srv_num=1&name_op=doc&number=1298135&delo_id=5&new=5&text_number=1
3. Апелляционное определение Ставропольского краевого суда от 21.01.2014, № 33-166/2014, преузето 17.8.2023.
https://kraevoy--stv.sudrf.ru/modules.php?name=sud_delo&srv_num=3&name_op=doc&number=1651116&delo_id=5&new=5&text_number=1
4. Апелляционное определение Саратовского областного суда от 06.06.2018, № 33-3667/2018, преузето 13.8.2023.
https://oblsud--sar.sudrf.ru/modules.php?name=sud_delo&srv_num=1&name_op=doc&number=1088484&delo_id=5&new=5&text_number=1
5. Обзор судебной практики Верховного Суда Российской Федерации № 3 (2020), (утв. Президиумом Верховного Суда РФ 25.11.2020), преузето 11.8.2023.
https://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_435629/
6. Обзор судебной практики Верховного Суда Российской Федерации, № 4 (2018), (утв. Президиумом Верховного Суда РФ 26.12.2018), (ред. от 01.06.2022), преузето 17.8.2023.
https://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_409601/
7. Определение Верховного Суда РФ от 02.10.2012, № 5-КГ12-51, преузето 17.8.2023.
https://sudact.ru/vsrf/doc/Bt8LuXecZWlN/?vsrf-txt=&vsrf-case_doc=%E2%84%96+5-%D0%9A%D0%9312-51&vsrf-lawchunkinfo=&vsrf-date_from=&vsrf-date_to=&vsrf-judge=&_id=1693388093961
8. Определение Верховного Суда РФ от 09.10.2012, № 24-КГ12-2, преузето 10.8.2023.
https://sudact.ru/vsrf/doc/l6UDhWKwSgd1/?vsrf-txt=&vsrf-case_doc=24-%D0%9A%D0%9312-2&vsrf-lawchunkinfo=&vsrf-date_from=&vsrf-date_to=&vsrf-judge=&_id=1693388003483
9. Определение Второго кассационного суда общей юрисдикции от 09.06.2022, № 88-13417/2022, преузето 10.8.2023.

- https://2kas.sudrf.ru/modules.php?name=sud_delo&srv_num=1&name_op=doc&number=3719689&delo_id=2800001&new=2800001&text_number=1
10. Определение Первого кассационного суда общей юрисдикции от 18.11.2020, № 88-24928/2020, преузето 11.8.2023.
http://1kas.sudrf.ru/modules.php?name=sud_delo&srv_num=1&name_op=doc&number=6839726&delo_id=2800001&new=2800001&text_number=1
  11. Определение Судебной коллегии по гражданским делам Верховного Суда РФ от 18.11.2014, по делу, № 18-КГ14-125, преузето 11.8.2023.
https://vsrf.ru/stor_pdf.php?id=621584
  12. Определение Судебной коллегии по гражданским делам Верховного Суда РФ от 17.04.2018, № 18-КГ18-2, преузето 15.8.2023.
https://vsrf.ru/stor_pdf.php?id=1650370
  13. Определение Судебной коллегии по гражданским делам Верховного Суда Российской Федерации от 19.01.2021, № 18-КГ20-87-К4, преузето 10.08.2023.
http://vsrf.ru/stor_pdf.php?id=1960006
  14. Постановление Пленума Верховного Суда РФ, от 29.05.2012, № 9, (ред. от 24.12.2020), „О судебной практике по делам о наследовании”, преузето 24.9.2023.
<https://www.consultant.ru/cons/cgi/online.cgi?req=doc&base=LAW&n=372403&dst=1000000001&cacheid=C52FF1E763F44830689A088701C554E4&mode=splus&rnd=roj8oqTeHDI51U14#9OI8oqT4QcsUlc4y>
  15. Пресуда Апелационог суда у Београду, Гж 5445/2017, од 18. 06. 2018. године, преузето 18.10.2023. <https://sudskapraksa.sud.rs>
  16. Пресуда Апелационог суда у Београду, Гж 1444/2022, од 22. 03. 2023. године, преузето 18.10.2023. <https://sudskapraksa.sud.rs>
  17. Пресуда Апелационог суда у Нишу, Гж.бр. 4041/17, од 02.11.2017. године, преузето 18.10.2023. <http://www.ni.ap.sud.rs>

УГОВОРИ ОД ПОСЕБНОГ ЗНАЧАЈА ЗА УСТАНОВУ НАСЛЕЂИВАЊА У САВРЕМЕНОМ РУСКОМ ПРАВУ СА НАРОЧИТИМ ОСВРТОМ НА САВРЕМЕНО СРПСКО ПРАВО

Сажетак

Један од главних правца савременог доба је процес глобализације, који утиче на све сфере живота, укључујући и законодавство. Законодавци из различитих земаља активно реформишу и обједињују своје грађанскоправне прописе, како би ефикасније штитили права и легитимне интересе грађана. Русија не заостаје за другим земљама, и, узимајући за пример њихову законодавну праксу, развија своје гране права. Тако је, последњих година, руско наследно право претрпело значајне промене које су обележиле појаву нових института који раније нису постојали.

Уговори који су од посебног значаја за установу наслеђивања у руском праву: уговор о садржини завештања, уговор о одрицању од наслеђа које није отворено, уговор о будућем наследству или испоруци, уговор о наслеђивању и уговор о доживотном издржавању, до сада нису били, као једна посебна законодавна целина, предмет пажње, у домаћој правној теорији, а посебно не њихово поређење са уговорима који су од нарочитог значаја за установу наслеђивања у правном систему Републике Србије.

Из наведених разлога, као предмет мастер рада, изабране су норме руског и српског права које регулишу уговоре од посебног значаја за установу наслеђивања.

Циљ мастер рада — продубљивање знања о уговорима од посебног значаја за установу наслеђивања у савременом руском праву са нарочитим освртом на савремено српско право, остварен је, у првом реду, применом нормативноправног метода. Овај научно-истраживачки метод послужио је као основа за проучавање неименованих наследноправних уговора који се односе на установу наслеђивања у руском праву и који су стриктно забрањени у српском праву. Наиме, спроведено истраживање је показало да уговор о садржини завештања, уговор о одрицању од наслеђа које није отворено и уговор о будућем наследству или испоруци су забрањени правни послови у руском наследном праву због чињенице да су противречни праву наслеђа, слободи завештања и не поштују тренутак отварања наслеђа као релевантан моменат за наследноправне односе.

Коришћењем упоредноправног и правнодогматског метода анализиран је уговор о наслеђивању који је дозвољен у руском праву и истовремено забрањен у српском

праву. Због одређеног утицаја који правила која се односе на завештања у праву Руске Федерације имају на уговор о наслеђивању, потенцијалном оставиоцу дат је широк спектар могућности при избору начина на који ће располагати својом имовином након смрти. У сваком случају, та располагања, садржана у уговору о наслеђивању, не могу да буду у супротности са правилима о нужном делу нужних наследника. Ове карактеристике чине га правним послом који би могао показати добре резултате у пракси у случају да српски законодавац дозволи његову примену.

Анализа одлука руских судова, посвећених уговору о доживотном издржавању, показала је да је то комплексан правни институт са широком применом у пракси. Прецизирање и разрада правних норми којима се уређују такви грађански односи захтева унапређивање и попуњавање правних празнина у закону.

Упоређивање српског и руског уговора о доживотном издржавању, показало је да су то различити правни инструменти. Обједињују их: уговорне стране, алеаторни карактер, дуготрајност, форма уговора, немогућност намиривања нужног дела. Раздвајају их: различита правна природа, предмет уговорне обавезе примаоца издржавања, тренутак реализације обавезе примаоца издржавања, (не)обавезност даваоца издржавања да, након смрти, сахрани примаоца издржавања, разлози за раскид уговора о доживотном издржавању.

Метод дедукције и синтезе материјала који се односе на српски уговор о уступању и расподели имовине за живота показали су да такав уговор не постоји у руском наследном праву, и нема смисла уводити га у грађански промет, због уговора о наслеђивању који може пружити веће могућности уговорним странама.

Резултати спроведеног истраживања помоћи ће у размени правног искуства Руске Федерације и Републике Србије, као држава са сличним правним системима.

Кључне речи: уговори у наследном праву, руско право, српско право.

CONTRACTS OF SPECIAL SIGNIFICANCE FOR THE INSTITUTION OF INHERITANCE IN MODERN RUSSIAN LAW WITH SPECIAL REFERENCE TO MODERN SERBIAN LAW

Summary

One of the main directions of modern times is the process of globalization, which affects all spheres of life, including legislation. Legislators from different countries are actively reforming and unifying their civil law regulations in order to protect the rights and legitimate interests of citizens more effectively. Russia is not lagging behind other countries, and, taking their legislative practice as an example, is developing its own branches of law. Thus, in recent years, Russian inheritance law has undergone significant changes that marked the emergence of new institutes that did not exist before.

Contracts that are of particular importance for the institution of inheritance in Russian law (the contract on the content of the will, the contract on the waiver of the inheritance that has not been opened, the contract on future inheritance or delivery, the contract on inheritance and the contract on lifelong support) have not been, until now, the subject of attention in domestic legal theory as one special legislative unit, which is especially true for their comparison with contracts that are of particular importance for the institution of inheritance in the legal system of the Republic of Serbia.

For the above reasons, the norms of Russian and Serbian law that regulate contracts of special importance for the institution of inheritance were chosen as the subject of the master's thesis.

The goal of the master's thesis — deepening the knowledge about contracts of special importance for the institution of inheritance in modern Russian law with special reference to modern Serbian law, was achieved, first of all, by applying the normative legal method. This scientific-research method served as the basis for the study of unnamed inheritance contracts that refer to the institution of inheritance in Russian law and which are strictly prohibited in Serbian law. Namely, the conducted research showed that the agreement on the content of the bequest, the agreement on the renunciation of inheritance that has not been opened and the agreement on future inheritance or delivery are prohibited legal transactions in Russian inheritance law due to the fact that they contradict the law of inheritance, the freedom of bequests and do not respect the moment of opening inheritance as a relevant moment for inheritance relations.

Using the comparative legal and legal dogmatic method, the inheritance contract was analyzed, which is allowed in Russian law and at the same time prohibited in Serbian law. Due to the certain influence that the rules relating to bequests in the law of the Russian Federation have on the contract of inheritance, the potential testator is given a wide range of options in choosing how to dispose of his property after death. In any case, those dispositions, contained in the inheritance contract, cannot be in conflict with the rules on the necessary part of the necessary heirs. These characteristics make it a legal work that could show good results in practice if the Serbian legislator allows its application.

The analysis of the court decisions of the Russian courts dedicated to the lifetime support contract showed that it is a complex legal institution with wide application in practice. Specifying and elaborating the legal norms governing such civil relations requires improvement and filling of legal gaps in the law.

A comparison of the Serbian and Russian contracts on lifelong support showed that they are different legal instruments. They are united by contracting parties, aleatory character, duration, form of contract, impossibility of settling the necessary part. They are separated by different legal nature, the subject of the contractual obligation of the recipient of maintenance, the moment of realization of the obligation of the recipient of maintenance, the characteristics of the obligation of the provider of maintenance to bury the recipient of maintenance after death, the reasons for terminating the contract on lifelong maintenance.

The method of deduction and synthesis of materials related to the Serbian contract on assignment and distribution of property during life showed that such a contract does not exist in Russian inheritance law, and it does not make sense to introduce it into civil traffic, because of the inheritance contract that can provide greater opportunities to the contracting parties .

The results of the conducted research will help in the exchange of legal experience of the Russian Federation and the Republic of Serbia, as countries with similar legal systems.

Key words: contracts in inheritance law, Russian law, Serbian law.

БИОГРАФИЈА СТУДЕНТА

Људмила Стојановић је рођена 03.11.1994. године у граду Ростову на Дону у Руској Федерацији. Завршила је основну и средњу математичку школу у Ростову на Дону. Правни факултет Јужног федералног универзитета града Ростова на Дону уписала је 2012. године и током студија успешно комбиновала наставу на универзитету и рад на различитим правним позицијама: као правни саветник у компанији за медицинску опрему која послује по државним уговорима и као помоћник адвоката у грађанским предметима. Године 2017. успешно одбранила дипломски рад на тему: „Примена правних последица признавања државног уговора неважећим” и добила је диплому бечелора права са почастима.

Школске 2022/2023. године истовремено уписала је два факултета: Московски државни универзитет по имену М. В. Ломоносов на одсеку Института руског језика и културе и мастер студије на Правном факултету Универзитета у Нишу, на општем смеру, ужа грађанскоправна научна област, и успешно је положила све испите.

У марту 2023. године успешно одбранила дипломски рад на московском универзитету према стручном програму преобуке „Методика наставе руског језика као страног” на тему: „Особине наставе руског језика код билингвалне деце у страном окружењу” и добила је диплому са правом обављања стручне делатности у сфери наставе руског као страног језика.

Течно говори на руском и енглеском језику и тренутно је полазник додатних часова српског језика у циљу побољшања комуникационе и писмене вештине.